**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

**Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Економіко-правовий факультет**

Кафедра конституційного права та правосуддя

НОТАРІАТ В УКРАЇНІ

**Методичний посібник
для студентів економіко-правового факультету**

Спеціальність: 6.060101 «Правознавство»

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

Одеса — 2011

УДК 347.961 (477)(075.8)
ББК 67.629.219 (4 Ук) я73
И 457

Рекомендовано до друку Вченою радою
економіко-правового факультету
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.
(Протокол № 1 від 5 вересня 2011 року)

Автор:

Н.В. Ільєва, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та правосуддя економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Рецензент:

Л.О. Корчевна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та правосуддя економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

С.В. Ромашкін, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та правосуддя економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Методична розробка та програма з дисципліни «Нотаріат в Україні» розрахована для студентів економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова, денної та заочної форми навчання, спеціальності «Правознавство».

© Ільєва Н.В., 2011
© ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2011

ЗМІСТ

ВСТУП 4

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ 6

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ТА САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТІВ 7

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ТА ФОРМИ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ 10

СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ КУРСУ, ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ ТА ФОРМАМИ ЗАНЯТЬ 11

ТЕМАТИКА І ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ ДЛЯ ДЕННОГО ВІДДІЛЕННЯ . . 12

ТЕМАТИКА І ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ ДЛЯ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ . . 16

ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (денна форма навчання) 19

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ 41

ЗАДАЧІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ 43

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ 49

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ 51

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО НОТАРІАТ» 54

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 110

ВСТУП

У зв'язку з переходом України до ринкової економіки, становленням інституту приватної власності, а також з посиленням правового регулювання господарських відносин, роль нотаріату в Україні суттєво зростає, а значить, зростатиме й престиж цієї професії. У правовій системі нотаріат відіграє значну роль як орган безспірної цивільної юрисдикції та превентивного правосуддя. Це обумовлено розвитком цивільного обігу, розширенням кола об'єктів приватної власності та збільшенням потреби у ефективній та високопрофесійній діяльності нотаріусів. Діяльність нотаріату відчутно впливає на різні аспекти суспільного життя країни. Від якості його роботи залежать відповідне функціонування цивільного обороту країни, ефективність охорони й захисту майнових прав та законних інтересів громадян і організацій.

Актуальність вивчення дисципліни «Нотаріат в Україні» обумовлена тим, що важливу роль у здійсненні правозахисної та правоохоронної функцій відіграє саме нотаріат України. Захист прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб, запобігання правопорушенням — є основним завданням нотаріату, авторитет і значення якого невпинно підвищується в нинішніх умовах кардинального реформування соціально-економічних відносин. Для вчинення нотаріальних дій тепер потрібен не просто їх реєстратор, як це здебільшого було раніше, а творчий, добре обізнаний з діючим законодавством юрист, який правильно орієнтується у досить складному правовому колі суспільних відносин.

У зв'язку з підвищенням значущості нотаріату особливі вимоги пред'являються не тільки до нотаріальної діяльності, а й до особи нотаріуса. У своїй діяльності нотаріуси реалізують основні завдання нотаріату та належать до органів, що виконують нотаріальні функції. Відносини між нотаріусом та заінтересованими особами мають довірчий характер, а тому передбачають збереження конфіденційності інформації про майновий та немайновий стан осіб, що звертаються за вчиненням нотаріальних дій. Професійна діяльність нотаріуса забезпечує превентивний правовий захист та унеможливлює порушення в майбутньому різно-

манітних прав та інтересів суб'єктів права та виникнення спорів у судах.

Слід зазначити, що останнім часом науковці приділяють нотаріату дедалі більше уваги. Розвивається наука про нотаріат, більшого визнання та поглиблення набуває теорія нотаріального процесу. Крім того, вкрай необхідним є вивчення в юридичних закладах освіти навчальної дисципліни «Нотаріат в Україні» та підготовка фахівців у галузі нотаріальної практики.

На підставі вищенаведеного можна говорити про те, що завдяки специфічним методам нотаріального процесу, нотаріат характеризується як самостійний орган превентивного правосуддя, який займається питаннями безспірними, але безпосередньо зв'язаними з такими галузями права як цивільне, сімейне, фінансове, земельне, житлове, міжнародне, цивільне процесуальне право, та одночасно зо всіма правоохоронними та правозахисними органами України.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення навчального курсу "Нотаріат в Україні" є опанування студентами інструментарієм науки, навчальної дисципліни, галузі нотаріально-процесуального права, глибоке усвідомлення її місця, сутності і призначення в системі юридичних наук та розуміння важливої ролі нотаріату в системі органів правоохоронної діяльності. Також необхідною умовою успішної практичної діяльності юриста є чітке уявлення про поняття, завдання, організацію та діяльність українського нотаріату. Юристу необхідно вміти використовувати державні інституції, створені для захисту прав та інтересів учасників суспільного життя, що охороняється Конституцією та Законами України.

Оволодіння цією обов'язковою для студентів-правників навчальною дисципліною створює умови для формування наукового уявлення про систему нотаріату в Україні і закладає підґрунтя для здійснення практичної діяльності як юриста-правозахисника.

Навчальний курс, що викладається в ОНУ імені І.І. Мечникова, включає програму, до складу якої входять питання про виникнення та розвиток органів нотаріату, сучасні системи нотаріату та місце і роль органів нотаріату в правовій системі України. В ній також розглядаються поняття та принципи нотаріально-процесуального права, стадії нотаріального процесу, питання організації нотаріальних органів, їхня компетенція та загальні правила вчинення нотаріальних дій. Також висвітлюється порядок вчинення окремих нотаріальних дій, постають питання про застосування законодавства інших держав, міжнародні договори, а також розглядаються актуальні проблеми реформування органів нотаріату та перспективи розвитку нотаріату в Україні.

Навчальний курс тісно пов'язаний з іншими юридичними дисциплінами, такими як: Цивільне право України, Цивільно-процесуальне право України, Сімейне право, Житлове право, Земельне право, Господарське право та іншими галузями права та законодавства.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ТА САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТІВ

Дисципліна «Нотаріат в Україні» в навчальному плані економіко-правового факультету має свою специфіку: з одного боку, дисципліна повинна надати студенту знання про систему, завдання, організацію та діяльність нотаріату, а з іншого — знання повинні мати застосування до життєвих ситуацій.

Викладання дисципліни «Нотаріат в Україні» здійснюється у формі читання лекцій, проведення семінарських та практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів. Семінарські та практичні заняття — це найважливіші засоби контролю за якістю засвоєння студентами навчального матеріалу.

Таке викладання певним чином позначається на стилі проведення семінарських занять, які мають на меті:

1) поглиблення і закріплення знань, одержаних студентами на лекціях з курсу, а також в ході самостійної роботи з законодавчою, нормативною, монографічною літературою та підручниками;

2) опанування змісту нормативних джерел шляхом їх наукового тлумачення та в процесі застосування до конкретних життєвих ситуацій;

3) одержання практичних навиків роботи з документами шляхом складання нотаріальних документів;

4) підготовку за пропозицією викладача доповідей, рефератів, оглядів, наукових повідомлень, тощо.

На семінарських заняттях всебічно обговорюються теоретичні питання, актуальні проблеми органів нотаріату, на практичних — вирішуються задачі, проводиться тестування, складаються нотаріальні документи, перевіряється якість виконання завдань, вирішених під час самостійної роботи.

Основними формами роботи на семінарських заняттях є: виступи з питань плану семінарських занять, які мають поєднувати виклад теоретичного матеріалу з аналізом відомої студентам практики застосування певних норм законодавства України; розв'язання

запропонованих викладачем ситуаційних завдань; обговорення дискусійних питань теми; складення проектів нотаріальних документів, тощо.

При складанні проектів нотаріальних документів, студент повинен:

1) обґрунтувати висновки посиланням на відповідні матеріальні та процесуальні норми законодавства України;

2) прокоментувати використані правові норми;

3) сформулювати загальний висновок відповідно до завдання, поставленого в ситуаційній задачі.

Перевірка знань здійснюється на основі оцінювання повноти і правильності виконання завдань. При оцінці усної відповіді студента, участі у обговоренні дискусійних питань, враховується здатність студента аргументувати власну позицію, викладати матеріал логічно та послідовно. Крім того, студент має продемонструвати:

1) чітке знання та вміння тлумачити норми Конституції України, Законів України та підзаконних нормативно-правових актів;

2) належний рівень оперування теоретичного матеріалу, наведеного у навчальній та рекомендованій монографічній літературі і лекціях;

3) здатність до застосування системного, порівняльного, історичного, формально-логічного, та інших методів аналізу запропонованої проблеми;

4) вміння свідомо оперувати спеціально-юридичною термінологією.

Викладач в кінці семінару аналізує ступінь підготовленості студентів до заняття в цілому, зазначає позитивні і негативні сторони відповідей, а також підсумовує опрацьований матеріал та наголошує на найбільш важливих моментах. Найбільший бал отримують ті студенти, які не тільки виклали теоретичний матеріал, а й показали вміння проаналізувати його, використати для вирішення практичних задач, висловили свою думку можливого вирішення проблем сучасності, використовуючи засвоєні знання.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку і тестування — з метою з'ясування ступеню опанування студентами нормативного і теоретичного матеріалу з навчальної дисципліни.

Всі питання, що виносяться на залік, мають безпосереднє професійне спрямування, оскільки їх вирішення вимагає від студентів не розрізнених знань окремих тем (розділів) програми навчальної дисципліни, а їх інтегрованого застосування, здатності до комплексного аналізу спірних (проблемних) питань, уміння свідомо оперувати теоретичним матеріалом, використовуючи діюче законодавство для вирішення поставлених завдань. Тестування передбачає самостійне виконання студентом письмового завдання, яке складається з 25 запитань (в межах тем семінару).

У результаті вивчення курсу "Нотаріат в Україні" студенти повинні оволодіти:

Знаннями: основних нормативно-правових актів, що регламентують концептуальні засади органів нотаріату; сучасних нотаріальних систем; поняття і завдання нотаріату України; предмету та системи нотаріально-процесуального права; принципів нотаріального процесу в Україні; організаційних основ діяльності нотаріату в Україні; загальних правил вчинення нотаріальних дій; особливостей вчинення окремих видів нотаріальних дій, застосування норм міжнародного права та міжнародних договорів; перспектив розвитку нотаріату та актуальними проблемами реформування.

Умінням: використовувати дані науки нотаріально-процесуального права при вирішенні професійних завдань; орієнтуватись в системі міжнародного та національного законодавства та нотаріальної практики; інтерпретувати чинне законодавство стосовно до конкретних дій органів нотаріату, а також правильного їх застосування.

Навиками: збору, обробки, систематизації, зберігання та використання нормативно-правової інформації, її порівняльно-правового аналізу та використання в практичній діяльності.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ТА ФОРМИ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Форма навчання	Курс	Лекції	Семінари	Самостійна робота студента	Разом	Форма контролю
Денна	4	10	8	36	54	залік
Заочна	4	6	4	44	54	залік

СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ КУРСУ, ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ ТА ФОРМАМИ ЗАНЯТЬ

№ п.п.	ТЕМА	Денне		Заочне	
		Лекції	Семінарські заняття	Лекції	Практичні заняття
1.	Історія виникнення і розвитку нотаріату.	1	1		
2.	Сучасні системи нотаріату.	1	1	1	
3.	Поняття і завдання нотаріату в Україні. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України.	1	1	1	1
4.	Предмет і система нотаріально-процесуального права.	1	1		
5.	Правове становище нотаріуса. Організаційні основи діяльності нотаріату.	1	1	1	1
6.	Загальні правила вчинення нотаріальних дій.	1	1	1	1
7.	Система органів та посадових осіб, вчиняючих нотаріальні дії.	1			
8.	Особливості та порядок вчинення окремих видів нотаріальних дій.	1	1	1	1
9.	Застосування законодавства іноземних держав. Міжнародні договори.	1			
10.	Перспективи розвитку нотаріату в Україні. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату.	1	1	1	
ВСЬОГО		10	8	6	4

ТЕМАТИКА І ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ ДЛЯ ДЕННОГО ВІДДІЛЕННЯ

ТЕМА № 1. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ НОТАРІАТУ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 1:

1. Зародження нотаріату в найдавніший період.
2. Виникнення нотаріату в Стародавньому Римі.
3. Основні етапи розвитку нотаріату в країнах Західної Європи.
4. Становлення нотаріату на Русі та розвиток вітчизняного нотаріату.

ТЕМА № 2. СУЧАСНІ СИСТЕМИ НОТАРІАТУ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 2:

1. Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату на сучасному етапі.
2. Діяльність нотаріальних органів в країнах англосаксонської моделі нотаріату на сучасному етапі. Різниця між латинською та англосаксонською нотаріальними системами.
3. Порівняльний аспект латинської школи нотаріату та сучасного нотаріату в Україні.
4. Нотаріат в Європі.

ТЕМА № 3. ПОНЯТТЯ І ЗАВДАННЯ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ. МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 3:

1. Поняття органів нотаріату в Україні.
2. Завдання нотаріату в Україні.
3. Джерела нотаріально-процесуального права.
4. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України.

ТЕМА № 4. ПРЕДМЕТ І СИСТЕМА НОТАРІАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 4:

1. Поняття нотаріально-процесуального права та його місце в системі права України.
2. Нотаріальний процес і його стадії.
3. Система нотаріально-процесуального права.
4. Принципи нотаріально-процесуального права.

ТЕМА № 5. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ НОТАРІУСА. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 5:

1. Вимоги до посади нотаріуса. Стажування осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю.
2. Кваліфікаційні комісії нотаріату.
3. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю. Підстави його анулювання.
4. Права та обов'язки нотаріуса. Присяга нотаріуса.
5. Питання деонтології та психології в діяльності нотаріальних органів.

ТЕМА № 6. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 6:

1. Місце вчинення нотаріальних дій. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.
2. Строки вчинення нотаріальних дій. Підстави зупинення або відкладення нотаріальних дій.
3. Обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії.
4. Нотаріальне діловодство. Нотаріальні акти.
5. Відмова в вчиненні нотаріальної дії. Оскарження незаконної нотаріальної дії чи відмови в її вчиненні.

ТЕМА № 7. СИСТЕМА ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ, ВЧИНЯЮЧИХ НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 7:

1. Порядок організації та діяльності державних нотаріальних контор. Повноваження по вчиненню нотаріальних дій.
2. Приватна нотаріальна діяльність. Особливості правового статусу приватного нотаріуса та обсяг його компетенції.
3. Державні нотаріальні архіви. Порядок організації та повноваження по вчиненню нотаріальних дій.
4. Нотаріальні дії, вчинювані посадовими особами органів місцевого самоврядування.
5. Нотаріальні дії, вчинювані консульськими та дипломатичними установами України за кордоном.
6. Посадові особи, уповноважені вчиняти нотаріальні дії, прирівнюванні до нотаріально посвідчених.
7. Організація та діяльність органів юстиції щодо роботи нотаріальних органів.
8. Організація та діяльність Української нотаріальної палати, Академії нотаріату, Консультативно-методичної ради нотаріату.

ТЕМА № 8. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 8:

1. Загальні правила посвідчення угод.
2. Особливості та порядок посвідчення іпотечного договору.
3. Порядок посвідчення угод про відчуження нерухомого майна.
4. Умови та порядок посвідчення договору довічного утримання.
5. Умови та порядок посвідчення шлюбного договору.
6. Посвідчення нотаріусом довіреностей.
7. Посвідчення заповітів (заповіт подружжя, секретний заповіт, заповіт з умовою).
8. Порядок посвідчення спадкового договору.
9. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину.
10. Місце та строки видачі свідоцтва про право на спадщину.

ТЕМА № 9. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 9:

1. Забезпечення реалізації права спадкування.
2. Прийняття нотаріусами документів, оформлених за кордоном.
3. Забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав.
4. Міжнародні договори.

ТЕМА № 10. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 10:

1. Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні.
2. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні.
3. Порівняльний аспект нині діючого закону «Про нотаріат» та майбутнього закону.

ТЕМАТИКА І ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ ДЛЯ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

ТЕМА № 1. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ НОТАРІАТУ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 1:

1. Зародження нотаріату в найдавніший період.
2. Виникнення нотаріату в Стародавньому Римі.
3. Основні етапи розвитку нотаріату в країнах Західної Європи.
4. Становлення нотаріату на Русі та розвиток вітчизняного нотаріату.

ТЕМА № 2. СУЧАСНІ СИСТЕМИ НОТАРІАТУ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 2:

1. Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату на сучасному етапі.
2. Діяльність нотаріальних органів в країнах англосаксонської моделі нотаріату на сучасному етапі. Різниця між латинською та англосаксонською нотаріальними системами.
3. Порівняльний аспект латинської школи нотаріату та сучасного нотаріату в Україні.
4. Нотаріат в Європі.

ТЕМА № 3. ПОНЯТТЯ І ЗАВДАННЯ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ. МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 3:

1. Поняття органів нотаріату в Україні.
2. Завдання нотаріату в Україні.
3. Джерела нотаріально-процесуального права.
4. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України.

ТЕМА № 4. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ НОТАРІУСА. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 4:

1. Вимоги до посади нотаріуса. Стажування осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю.
2. Кваліфікаційні комісії нотаріату.
3. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю. Підстави його анулювання.
4. Права та обов'язки нотаріуса. Присяга нотаріуса.
5. Питання деонтології та психології в діяльності нотаріальних органів.

ТЕМА № 5. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 5:

1. Місце вчинення нотаріальних дій. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.
2. Строки вчинення нотаріальних дій. Підстави зупинення або відкладення нотаріальних дій.
3. Обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії.
4. Нотаріальне діловодство. Нотаріальні акти.
5. Відмова в вчиненні нотаріальної дії. Оскарження незаконної нотаріальної дії чи відмови в її вчиненні.

ТЕМА № 6. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

ПЛАН ЛЕКЦІЇ № 6:

1. Загальні правила посвідчення угод.
2. Особливості та порядок посвідчення іпотечного договору.
3. Порядок посвідчення угод про відчуження нерухомого майна.
4. Умови та порядок посвідчення договору довічного утримання.
5. Умови та порядок посвідчення шлюбного договору.
6. Посвідчення нотаріусом довіреностей.

7. Посвідчення заповітів (заповіт подружжя, секретний заповіт, заповіт з умовою).
8. Порядок посвідчення спадкового договору.
9. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину.
10. Місце та строки видачі свідоцтва про право на спадщину.

ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (денна форма навчання)

ТЕМА № 1. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ НОТАРІАТУ

СЕМІНАР № 1:

1. Зародження нотаріату в найдавніший період.
2. Виникнення нотаріату в Стародавньому Римі.
3. Основні етапи розвитку нотаріату в країнах Західної Європи.
4. Становлення нотаріату на Русі та розвиток вітчизняного нотаріату.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

При вивченні цього питання слід звернути увагу на те, що нотаріат існує не один десяток століть і нотаріус — історично друга юридична професія після судді. Слід зазначити, що вперше значливо виявилися переваги професії нотаріуса у Вавилоні в 1760 до н.е. В римській імперії вперше про нотаріуса згадується в записах секретаря Цицерона. Саме слово нотаріус має римське походження та відноситься до 103 року до Різдва Хрестова. Особливе значення має вивчення виникнення нотаріату в Західній Європі, що представляє в даний час його класичну модель. Із Італії нотаріат поширився до Франції в XII столітті, а після, в XIV столітті до Німеччини.

Розглядаючи історію зародження вітчизняного нотаріату, слід відмітити, що вона досить різноманітна. Багато що було прийнято із зарубіжного нотаріату, оскільки до моменту його виникнення в Україні, нотаріуси вже були відомі в інших країнах. Слід зазначити той факт, що в XII столітті складання публічних юридичних актів перейшло в руки д'яків і под'ячих,

які знаходились у великій кількості при різних публічних місцях. Вони володіли всією письмовою частиною, складали грамоти, їх редагували і підписували, видавали оригінали, копії, довідки.

Також варто звернути увагу на те, що формування ринкових відносин, розвиток підприємницького, цивільного і міжнародного обороту зумовили прийняття 2 вересня 1993 року Закону України «Про нотаріат», принциповою новизною якого було введення у вітчизняне законодавство і нотаріальну практику — приватного нотаріату. При розгляді даного питання необхідно звернути увагу на те, що вся історія нотаріату підтверджує, що розвивався він як безспірна публічна юрисдикція, на відміну від спірної судової.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Вольман И.С. Нотариат: очерк организации современного Западно-Европейского нотариата // Вестник права. — 1915. — № 30. — С. 873-874.

4. Ільєва Н.В. Становлення нотаріальної діяльності в Україні / Н.В. Ільєва // Центральноукраїнський правничий часопис Кіровоградського юридичного інституту ХНУВС : зб. наук. пр. — Кіровоград : КірЮІ ХНУВС, 2011. — № 1. — С. 54-58.

5. Ільєва Н.В. Историко-правовой аспект органов нотариата в Украине / Н.В. Ільєва // «Становлення, функціонування та розвиток правових систем сучасності : проблеми науки і практики», присвяченої 145 річниці створення ОНУ імені І.І. Мечникова : матер. між нар. наук.-практ. конф. — Одеса : Астропринт, 2010. — С. 82-85.

6. Линицкий А.М. Нотариат советских республик: Кн.1. Харьков, 1927. — 340 с.

7. Ляпидевский Н.П. История нотариата. М., 1875. — Ч. 1. — 256 с.

8. Павлов А.А. Нотариат в Украине. — Харьков, 1926. — 314 с.

9. Сміян Л.С. Нотаріат в Україні. Загальна частина: підручник // Сміян Л.С., Хоменко П.Г., Нікітін Ю.В. — Київ: КНТ, 2009. — 632 с.

10. Ясінська Л.Е. Становлення та розвиток інституту нотаріату в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ясінська Ліліана Едуардівна. — Л., 2005. — 210 с.

ТЕМА № 2. СУЧАСНІ СИСТЕМИ НОТАРІАТУ.

СЕМІНАР № 2:

1. Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату на сучасному етапі.
2. Діяльність нотаріальних органів в країнах англосаксонської моделі нотаріату на сучасному етапі. Різниця між латинською та англосаксонською нотаріальними системами.
3. Порівняльний аспект латинської школи нотаріату та сучасного нотаріату в Україні.
4. Нотаріат в Європі.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

При вивченні даної теми дуже важливо провести порівняльний аспект латинської та англосаксонської школи нотаріату. У даний час існують два типи нотаріальних систем, англосаксонська і латинська, де форми організації нотаріату різні залежно від того, яку роль і значення у сфері реалізації прав визнає за нотаріатом та або інша держава. Нотаріат України, що входить в систему Міністерства юстиції України, займає одне з важливіших місць в державно-правовому механізмі України. Незалежно від правової системи держави — латинської або англосаксонської, нотаріат завжди був показником положення справ в Міністерстві юстиції держави.

Слід зазначити той факт, що у нотаріальних органах країн латинського права (Італія, Франція, Україна та ін.) визнається особлива важливість письмових доказів, в яких фіксуються юридичні умови договорів. Останніми роками все більша кількість

країн визнає переваги системи латинського нотаріату. Нотаріальні органи англосаксонських країн (США, Великобританія, Австралія, Нова Зеландія, Канада та ін.), в компетенцію яких входить лише посвідчення документів і підписів, значно відрізняються від нотаріальних органів латинської моделі.

Також при розгляді цього питання необхідно з'ясувати, що в Європі існують три основні моделі латинського нотаріату: німецька, французька і змішана. Потрібно відповісти, що аналіз Закону України «Про нотаріат» дозволяє зробити висновок, що він орієнтований на латинську модель нотаріату.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Бойцова В.В., Бойцова Л.В. Нотариат Нидерландов: сравнительный анализ // Нотариус. — 1999. — № 2. — С. 85-86.

4. Гулєвська Г. Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання нотаріальною діяльністю та пріоритети запозичення в Україні // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 7. — С. 57-61.

5. Дякович М.М. Нотаріальне право України: Навч. посіб. — К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. — 686 с.

6. Жеффре А. Нотаріат у світі загальносвітових глобальних процесів // Нотаріат для вас. — 2002. — № 7-8. — С. 10-12.

7. Ільєва Н.В. Державний контроль за органами нотаріату в зарубіжних країнах / Н.В. Ільєва // Генезис публічного права : від становлення до сучасності : зб. наук. пр. / за ред. С.В. Ківалова, В.О. Тулякова, О.В. Козаченка. — Миколаїв : Іліон, 2010. — С. 266-267.

8. Ільєва Н.В. Порівняльно-правовий аналіз діяльності органів нотаріату в Україні та Словакії / Н.В. Ільєва // 65 наукова конференція професорсько-викладацького складу і наукових працівників ОНУ імені І.І. Мечникова : матер. конф. — Одеса : Астропринт, 2010. — С. 151-153.

9. Лауріні Д. Чи є в нотаріату майбутнє в Євросоюзі? // Нотаріат для Вас. — 2002. — № 11. — С. 21-22.

10. Черниш В.М. Цивільно-правові засади розвитку нотаріату в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Черниш Володимир Миколайович. — К., 2003. — 199 с.

ТЕМА № 3. ПОНЯТТЯ І ЗАВДАННЯ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ. МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

СЕМІНАР № 3:

1. Поняття органів нотаріату в Україні.
2. Завдання нотаріату в Україні.
3. Джерела нотаріально-процесуального права.
4. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Дуже важливо при вивченні цього питання виявити, що нотаріат є одним з найважливіших і традиційних інститутів правової системи держави, який забезпечує захист прав і законних інтересів громадян і юридичних осіб шляхом здійснення нотаріусами передбачених законодавством нотаріальних дій. Стаття 59 Конституції України гарантує кожному громадянину право на отримання кваліфікованої правової допомоги. Нотаріат, разом з іншими інститутами забезпечує реалізацію цього конституційного права громадян, при цьому предмет його діяльності обмежений рамками безспірної цивільної юрисдикції.

Слід також врахувати, що формування ринкової економіки, основу якої складає приватна власність, вимагає збільшення правового регулювання господарських відносин, а значить і підвищення ролі нотаріату як регулятора цих відносин. Необхідно з'ясувати завдання нотаріальних органів на сьогоднішньому етапі. Нотаріальні органи мають право вчинювати тільки ті дії, які віднесені законом до їх повноважень. Повноваження нотаріальних

органів — це певний законом перелік дій, які вчиняють нотаріальні органи для виконання покладених на них задач. Слід зазначити той факт, що джерела нотаріально-процесуального права — це нормативно-правові акти, які регулюють організацію нотаріальних органів і процесуальний порядок виконання нотаріальних дій.

Система нотаріату незалежно від її організації (державний або приватний нотаріат) є публічно-правовою і є частиною державного механізму. Було б бажано, щоб студент мав свою аргументовану точку зору стосовно питання про місце нотаріату в правовій системі України в цілому, а також в системі цивільної юрисдикції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 270. — Ст. 62.

4. Бесчасний В.М. Нотаріат в Україні: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, викладачів юридичних навчальних закладів. Рекомендовано МОН / За ред. В.М. Бесчасного. — К., 2008. — 494 с.

5. Гулєвська Г.Ю. Організаційно-правові аспекти державного регулювання нотаріальної діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ганна Юріївна Гулєвська. — Ірпінь, 2004. — 205 с.

6. Дякович М.М. Нотаріальне право України: навч. посіб. — К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. — 686 с.

7. Ільєва Н.В. Нотаріальна діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання / Н.В. Ільєва // Право і безпека. — 2010. — № 3 (35). — С. 95-98.

8. Ільєва Н.В. Основні напрямки розвитку правового регулювання нотаріальної діяльності в Україні/ Н.В. Ільєва // Право і безпека. — 2011. — № 3 (39). — С. 56-62.

9. Нотариат и нотариальная деятельность // Учебное пособие для курсов повышения квалификации нотариусов под редакцией профессора В.В. Яркова и доцента Н.Ю. Рассказовой. — М. — Волтерс Клувер. — 2009 — 320 с.

10. Сміян Л.С. Нотаріат в Україні. Загальна частина: підручник // Сміян Л.С., Хоменко П.Г., Нікітін Ю.В. — К.: КНТ, 2009. — 632 с.

ТЕМА № 4. ПРЕДМЕТ І СИСТЕМА НОТАРІАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

СЕМІНАР № 4:

1. Поняття нотаріально-процесуального права та його місце в системі права України.
2. Нотаріальний процес і його стадії.
3. Система нотаріально-процесуального права.
4. Принципи нотаріально-процесуального права.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

При вивченні цієї теми, слід мати на увазі, що законодавство про нотаріат регулює суспільні відносини, що виникають між нотаріальними органами та особами, які звертаються за вчиненням нотаріальних дій. Предметом нотаріального процесуального права і є суспільні відносини, що регулюються цим правом. Нотаріальне процесуальне право не є самостійною галуззю права України.

Слід також з'ясувати, що при вивченні даної теми питання про місце нотаріату в системі права України є спірним у юридичній літературі. Існує думка, що нотаріальне процесуальне право слід віднести до предмета регулювання цивільного процесуального права. Але, нотаріальне процесуальне право є також самостійним відносно цивільного процесуального права, оскільки діяльність нотаріальних органів має безспірний характер. Крім того, існує і інша думка, стосовно того, що нотаріальні органи є органами державного управління, і їхня діяльність має адміністративний характер. Тому є всі підстави вважати, що нотаріальне

процесуальне право входить до предмета регулювання адміністративного процесуального права. Слід звернути увагу на те, що з даного питання не існує єдиної думки вчених. Було б бажано, щоб студент мав свою аргументовану точку зору стосовно даного питання. Також необхідно вивчити думку учених, що вивчають дану проблематику.

Слід також з'ясувати, що нотаріальний процес — це форма здійснення нотаріальної діяльності, вид юридичного процесу. Зміст нотаріального процесу складають процесуальні дії нотаріусів або прирівняних до них осіб і інших учасників нотаріального процесу, якими реалізуються їх процесуальні права і обов'язки. Варто також звернути увагу на принципи та стадії нотаріального процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Бесчасний В.М. Нотаріат в Україні: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, викладачів юридичних навчальних закладів. Рекомендовано МОН / За ред. В.М. Бесчасного. — К., 2008. — 494 с.

4. Дякович М.М. Нотаріальне право України: Навч. посіб. — К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. — 686 с.

5. Ільєва Н.В. Особливості адміністративно-правового регулювання відносин у сфері управління нотаріатом / Н.В. Ільєва // Право і безпека. — 2010. — № 4 (36). — С. 97-101.

6. Комаров В.В., Баранкова В.В. Нотаріат та нотаріальний процес: Підручник — Харків, 2006. — 320 с.

7. Медвідь Ф., Усенко В., Медвідь Я. — Нотаріальний процес в Україні. — «Атіка» — Київ — 2006. — 324 с.

8. Радзиевская Л.К., Пасичник С.Г. Нотариат в Украине. Учебное пособие. — К.: Юринком Интер, 2002. — 528 с.

9. Сміян Л.С. Нотаріат в Україні. Загальна частина: підручник // Сміян Л.С., Хоменко П.Г., Нікітін Ю.В. — К.: КНТ, 2009. — 632 с.

10. Фурса С.Я. Теоретичні основи нотаріального процесу в Україні : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.03 / Фурса Світлана Ярославівна. — К., 2003. — 426 с.

ТЕМА № 5. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ НОТАРІУСА. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ

СЕМІНАР № 5:

1. Вимоги до посади нотаріуса. Стажування осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю.
2. Кваліфікаційні комісії нотаріату.
3. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю. Підстави його анулювання.
4. Права та обов'язки нотаріуса. Присяга нотаріуса.
5. Питання деонтології та психології в діяльності нотаріальних органів.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

При вивченні цього питання слід звернути увагу на те, що нотаріус сьогодні є високоосвіченим юристом, який через свою діяльність вимушений професіонально акумулювати в собі знання різних галузей і інститутів права, економіки і державного устрою. Нотаріус повинен бути неупередженим і незалежним, надавати в рівній мірі правову допомогу всім особам, що звернулися до нього. Таким чином, професія нотаріуса в якійсь мірі об'єднує риси самих різних юридичних професій, складаючи в інтегрованому цілому ту специфіку діяльності, яка називається нотаріальною.

Розглядаючи вимоги до посади нотаріуса, необхідно відзначити, що нотаріусом може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи у сфері права не менше трьох років, пройшов стажування протягом одного року в державній нотаріальній конторі або у приватного нотаріуса, здав кваліфікаційний іспит і одержав свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю.

Слід ознайомитись з питанням стосовно того, що для визначення рівня професійної підготовки осіб, охочих займатися

нотаріальною діяльністю, утворюється комісія, яка приймає іспити 2 рази на рік. Також слід звернути увагу на процесуальний порядок видачі та анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю, а також чітко визначити права та обов'язки нотаріуса. Слід зазначити, що серед численних актуальних аспектів діяльності нотаріату — важливими є питання деонтології і психології. Вони неодноразово були предметом розгляду міжнародних семінарів, але як сфера відносин, які регулюються деонтологією і психологією, не були предметом детального вивчення в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Про затвердження Програми стажування громадян України в державних нотаріальних конторах або у приватних нотаріусів : наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 р. № 1812/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 4. — С. 45. — Ст. 69.

4. Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в Україні: наказ Міністерства юстиції України від 24.12.2010 р. — № 3290/5. // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 290. — Ст. 84.

5. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 270. — Ст. 62.

6. Бесчасний В.М. Нотаріат в Україні: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, викладачів юридичних навчальних закладів. Рекомендовано МОН / За ред. В.М. Бесчасного. — К., 2008. — 494 с.

7. Дякович М.М. Нотаріальне право України: Навч. посіб. — К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. — 686 с.

8. Зайцева Т.И. Нотариальная практика: ответы на вопросы. Выпуск 2. — М.: Волтерс Клувер. 2008. — 400 с.

9. Ільєва Н.В. Щодо визначення правового статусу нотаріату в Україні / Н.В. Ільєва // Форум права. — 2010. — № 3. — С. 152-156 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http:// www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10invnvu.pdf.

10. Ільєва Н.В. Деякі проблемні аспекти щодо правового статусу нотаріусів / Н.В. Ільєва // Проблеми національної державності : матер. міжнар. наук. конф. пам'яті доктора юридичних наук, професора Стрельцова Л.М. — Одеса : Астропринт, 2010. — С. 96-99.

ТЕМА № 6. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

СЕМІНАР № 6:

1. Місце вчинення нотаріальних дій. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.
2. Строки вчинення нотаріальних дій. Підстави зупинення або відкладення нотаріальних дій.
3. Обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії.
4. Нотаріальне діловодство. Нотаріальні акти.
5. Відмова в вчиненні нотаріальної дії. Оскарження незаконної нотаріальної дії чи відмови в її вчиненні.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

При розгляді питання відносно місця вчинення нотаріальних дій, необхідно звернути увагу на те, що відповідно до законодавства, нотаріальні дії посвідчуються в приміщенні державної або приватної нотаріальної контори. В окремих випадках, коли громадянин не може з'явитися до вказаних приміщень, а також, коли є особливості засвідчуваного правочину, нотаріальні дії можуть бути вчинені зовні вказаних приміщень. В подібних випадках місце і причина здійснення таких нотаріальних дій обов'язково вказується в нотаріальному документі.

Розглядаючи строки в нотаріальному процесі, необхідно відзначити, що нотаріальні дії вчиняються після їх оплати і в день надання всіх необхідних документів. Якщо нотаріус встановлює,

що не всі документи надані або не внесена оплата, він відкладає нотаріальну дію. Але, для здійснення певних нотаріальних дій законом передбачені спеціальні терміни (наприклад, свідоцтво про право на спадщину видається протягом 6 місяців з дня відкриття спадщини). Слід звернути увагу на підстави зупинення або відкладення нотаріальних дій, а також варто розглянути питання щодо обмеження в праві вчиняти нотаріальні дії.

Слід зазначити, питання діловодства у нотаріальній практиці є дуже важливим, тому що від правильної постановки діловодства залежить чітке і швидке обслуговування громадян і організацій. Правила ведення діловодства затверджуються Міністерством юстиції України і є обов'язковими для всіх нотаріусів. Нотаріуси ведуть статистичну і бухгалтерську звітність і представляють управлінням юстиції і іншим фінансовим органам зведення, пов'язані з нарахуванням і сплатою податків до бюджету та інших платежів. При вивченні теми слід враховувати, що нотаріальні акти виконуються нотаріусами з використанням спеціальних бланків. Це бланки строгої звітності, які видаються управліннями юстиції і лише нотаріусам. Бланки мають цілий ряд захисних методик і призначені для забезпечення неможливості їх підробки. Також слід розглянути питання стосовно відмови в вчиненні нотаріальної дії та в питаннях щодо оскарження незаконної нотаріальної дії чи відмови в її вчиненні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів : наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 39. — С. 102. — Ст. 1331.

4. Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в Україні: наказ Міністерства юстиції України від 24.12.2010 р. — № 3290/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 290. — Ст. 84.

5. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 270. — Ст. 62.

6. Долинська М. Ведення діловодства нотаріусами України // Нотаріат для Вас. — 2002. — № 11. — С. 16-20.

7. Єрух А.М. Довідник нотаріуса. Загальні питання вчинення нотаріальних дій / Відп. ред. С.Р. Станік. — 2002. — 190 с.

8. Зразки нотаріальних документів: Свідоцтва, договори, заповіти, доручення. Нормативні документи / Авт.-упоряд. Т.О. Лісніча, С.В. Слінько. — 2-е вид., перероб. і допов. — Х., 2000. — 415 с.

9. Ільєва Н.В. Правове регулювання організації нотаріальної діяльності в Україні/ Н.В. Ільєва // Південноукраїнський правничий часопис Одеського юридичного інституту ХНУВС : зб. наук. пр. — Одеса: 2011. — № 2. — С. 50-60.

10. Юшкова Е.Ю. Судебная практика по вопросам нотариальной деятельности (2004—2009). М.: Инфотропик, 2010. — 504 с.

ТЕМА № 7. СИСТЕМА ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ, ВЧИНЯЮЧИХ НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ

СЕМІНАР № 7:

1. Порядок організації та діяльності державних нотаріальних контор. Повноваження по вчиненню нотаріальних дій.
2. Приватна нотаріальна діяльність. Особливості правового статусу приватного нотаріуса та обсяг його компетенції.
3. Державні нотаріальні архіви. Порядок організації та повноваження по вчиненню нотаріальних дій.
4. Нотаріальні дії, вчинювані посадовими особами органів місцевого самоврядування.
5. Нотаріальні дії, вчинювані консульськими та дипломатичними установами України за кордоном.
6. Посадові особи, уповноважені вчиняти нотаріальні дії, прирівнюванні до нотаріально посвідчених.
7. Організація та діяльність органів юстиції щодо роботи нотаріальних органів.

8. Організація та діяльність Української нотаріальної палати, Академії нотаріату, Консультативно-методичної ради нотаріату.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

При вивченні питання слід звернути увагу на те, що державні нотаріальні контори (а на сьогоднішній день їх в Україні приблизно 800, а в Одесі — 7) відкриваються і ліквідовуються Міністерством юстиції України, а їх штат затверджується управлінням юстиції в межах, встановлених для державних нотаріальних контор, штатної чисельності і фонду заробітної платні. Також слід враховувати, що в 1993 році в правовому житті нашого суспільства з'явився новий суб'єкт — приватний нотаріус. І хоча досвід приватної нотаріальної практики в Україні вже є, питання про правовий статус приватного нотаріуса до недавнього часу не було законодавчо врегульовано, що створювало юридичні колізії і допускало двояке і вольне тлумачення статусу приватного нотаріуса як підприємця.

Слід також знати, що створення державних нотаріальних архівів, яке вперше відбулося в 1994 році, свідчить про підвищення ролі і значення нотаріату в суспільному житті держави, оскільки раніше всі нотаріальні документи зберігалися в звичайних державних архівах. Організація діяльності і компетенція державного нотаріального архіву визначається положенням про архів, яке затверджується Міністерством юстиції України за узгодженням з головним архівним управлінням при Кабінеті Міністрів України. Необхідно відзначити, що в населених пунктах, де немає державних нотаріусів, посадові особи органів місцевого самоврядування вчиняють нотаріальні дії. Нотаріальні дії за кордоном виконують консульські установи, а якщо в даній країні не існує консульських установ, тоді дипломатичні представництва України.

Слід з'ясувати, що не дивлячись на те, що нотаріат декларується як саморегульована структура, безпосереднє керівництво за нотаріальними органами здійснюється управліннями юстиції. На сьогоднішній день, задачами органів юстиції є організаційне і матеріально-технічне забезпечення роботи нотаріату, здійснення контролю щодо організації діяльності нотаріальних органів, а також здійснення контролю до вимог до офісу приватного

нотаріуса і по використовуванню спеціальних бланків. Окрім цього, органи юстиції розглядають скарги громадян відносно роботи нотаріальних органів. Також слід розглянути питання відносно організації та діяльності Української нотаріальної палати, Академії нотаріату, Консультативно-методичної ради нотаріату.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів : наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 39. — С. 102. — Ст. 1331.

4. Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в Україні: наказ Міністерства юстиції України від 24.12.2010 р. — № 3290/5. // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 290. — Ст. 84.

5. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 270. — Ст. 62.

6. Про затвердження Положення про порядок вчинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України від 27 грудня 2004 року. — № 142/5/310.

7. Про затвердження Положення про Консульський статут України: Указ Президента України від 2 квітня 1994 року № 474/2002.

8. Зайцева Т.И., Медведев И.Г. Нотариальная практика: ответы на вопросы. Выпуск 3. — М.: Инфотропик. — 2011. — 400 с.

9. Ільєва Н.В. Правове регулювання нотаріальної діяльності в Україні: адміністративно-правові засади: дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ільєва Наталія Василівна. — Харків, 2011. — 196 с.

10. Карнарук Н.В. Державний контроль за нотаріальною діяльністю в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Карнарук Наталія Віленівна. — Ірпінь, 2007. — 186 с.

ТЕМА № 8. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

СЕМІНАР № 8:

1. Загальні правила посвідчення угод.
2. Особливості та порядок посвідчення іпотечного договору.
3. Порядок посвідчення угод про відчуження нерухомого майна.
4. Умови та порядок посвідчення договору довічного утримання.
5. Умови та порядок посвідчення шлюбного договору.
6. Посвідчення нотаріусом довіреностей.
7. Посвідчення заповітів (заповіт подружжя, секретний заповіт, заповіт з умовою).
8. Порядок посвідчення спадкового договору.
9. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину.
10. Місце та строки видачі свідоцтва про право на спадщину.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

При вивченні цього питання слід звернути увагу на те, що нотаріусами вчиняються правочини, для яких згідно із законом повинна бути обов'язкова нотаріальна форма, а також ті, відповідно до ст. 209 ЦК які на вимогу фізичної або юридичної особи можуть бути нотаріально посвідчені. Посвідчення угод вчинюється за ініціативою зацікавлених осіб — сторін угоди, що вчиняється.

Відповідно до Закону України «Про нотаріат» нотаріус повинен перевірити дієздатність громадян і правоздатність юридичних осіб, які беруть участь в угодах. При перевірці правоздатності юридичних осіб, що беруть участь в правочині, нотаріуси зобов'язані ознайомитися із статутом юридичної особи і перевірити, чи від-

повідає нотаріальна дія, яка вчиняється, правам, наданим юридичній особі його статутом.

Слід також з'ясувати, що при вивченні даної теми при посвідченні правочинів нотаріус зобов'язаний встановити наступні факти: відповідність змісту засвідчуваних правочинів вимогам закону і дійсним намірам сторін; право власності на відчужуване майно, цей факт підтверджується різними правовстановлюючими документами, які нотаріус приймає лише за наявності на них запису про реєстрацію; дозвіл органів опіки і опікування; повноваження представника; дієздатність громадян, правоздатність юридичних осіб; згоду інших зацікавлених осіб. При вивченні цієї теми слід ознайомитися з особливостями щодо порядку посвідчення договорів, а саме, іпотечного, спадкового, шлюбного, дарування, довічного утримання тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 270. — Ст. 62.

4. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; відп. ред. Я.М. Шевченко. — К. : Ін Юре, 2009. — 952 с.

5. Зайцева Т.И., Медведев И.Г. Нотариальная практика: ответы на вопросы. Выпуск 3. — М.: Инфотропик, 2011. — 400 с.

6. Марценишин Д. Нотаріальне оформлення операцій з нерухомістю// Пенсійний кур'єр. — 2005. — 11 лютого (№ 6). — С. 10.

7. Саєнко О. Реалізація права власності на землю: окремі проблеми нотаріату // Право України. — 2003. — № 5. — С. 94-96.

8. Сидоров І. Деякі питання вчинення нотаріусами виконавчих написів на опротестованих векселях // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 11. — С. 35-37.

9. Фурса С. Особливості нотаріального посвідчення шлюбного контракту // Нотаріат для Вас. — 2002. — № 11. — С. 11-15.
10. Юшкова Е.Ю. Судебная практика по вопросам нотариальной деятельности (2004—2009). — М.: Инфотропик, 2010. — 504 с.

ТЕМА № 9. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ

СЕМІНАР № 9:

1. Забезпечення реалізації права спадкування.
2. Прийняття нотаріусами документів, оформлених за кордоном.
3. Забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав.
4. Міжнародні договори.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Слід врахувати, що згідно з законодавством України, якщо міжнародним договором встановлено інші правила про нотаріальні дії, ніж ті що містить законодавство України, тоді при вчиненні нотаріальних дій застосовуються правила міжнародного договору. Якщо міжнародний договір відносить до компетенції нотаріусів не передбаченої законодавством України, тоді нотаріуси вчиняють цю дію в порядку, встановленому Міністерством юстиції України.

Необхідно знати, що країни світу укладають між собою міжнародні угоди про взаємну правову допомогу, в яких регулюються певні положення, що влаштовують обидві країни. Міжнародні договори, що містять норми, бувають двох видів: двосторонні договори про надання правової допомоги з цивільних, сімейних, кримінальних справ та консульські конвенції. Також слід розглянути питання стосовно забезпечення реалізації права спадкування та забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав.

Було б бажано, щоб студент мав свою аргументовану точку зору стосовно того, що з розвитком міжнародних відносин в

Україні виникає дедалі більша потреба в оформленні документів, які повинні діяти за кордоном. Нотаріуси повинні приймати документи, складені відповідно до вимог міжнародного права, а також вчиняти посвідчувальні написи за формою, передбаченою іноземним законодавством, якщо це не суперечить законодавству України. При оформленні документів, призначених для дії за кордоном, нотаріуси повинні враховувати деякі особливості їх складання та оформлення. Також необхідно вивчити думку вчених, що вивчають дану проблематику.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів : наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 39. — С. 102. — Ст. 1331.

4. Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в Україні: наказ Міністерства юстиції України від 24.12.2010 р. — № 3290/5. // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 290. — Ст. 84.

5. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 270. — Ст. 62.

6. Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України від 27 грудня 2004 року № 142/5/310.

7. Про затвердження Положення про консульський збір України: Наказ Міністерства закордонних справ України від 13.12.2005 року № 222.

8. Зайцева Т.И., Медведев И.Г. Нотариальная практика: ответы на вопросы. Выпуск 3. — М. — Инфотропик. — 2011. — 400 с.

9. Ільєва Н.В. Правове регулювання нотаріальної діяльності в Україні: адміністративно-правові засади: дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ільєва Наталія Василівна. — Харків, 2011. — 196 с.

10. Юшкова Е.Ю. Судебная практика по вопросам нотариальной деятельности (2004—2009). — М.: Инфотропик, 2010. — 504 с.

ТЕМА № 10. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ

СЕМІНАР № 10:

1. Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні.
2. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні.
3. Порівняльний аспект нині діючого закону «Про нотаріат» та майбутнього закону.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

При вивченні цього питання слід знати, що останні роки в нашій державі активно обговорюється питання реформування нотаріату. Йдеться про ліквідацію приватного та державного нотаріату і перехід до єдиного нотаріату, заснованого на принципах латинського нотаріату. Як відомо, Верховною Радою України вже прийнятий Закон України "Про внесення змін в Закон України "Про нотаріат", відповідно до якого, всі нотаріуси урівнюються в повноваженнях в здійсненні нотаріальних дій, а приватні нотаріуси повинні здати екзамен з питань, пов'язаних з охороною спадкового майна і оформленням спадщини. Українська нотаріальна палата під егідою Міністерства юстиції України забезпечила високий професійний рівень приватних нотаріусів і постійно працює семінар-практикум для приватних нотаріусів по вивченню вищезгаданих питань.

При розгляді даного питання необхідно звернути увагу на те, що вищезгаданим законом крім зрівнювання в повноваженнях державних і приватних нотаріусів, передбачено посилення контролю за діяльністю нотаріусів; вдосконалення механізму допуску громадян до нотаріальної діяльності, посилення вимог до рівня кваліфікації осіб, які бажають займатися нотаріальною діяльністю; розширення круга підстав для залучення їх до відповідальності при невиконанні або неналежному виконанні ними своїх професійних обов'язків; додаткові підстави для припинення або зупинення нотаріальної діяльності. Дуже важливо при вивченні цього питання провести порівняльний аспект нині діючого закону «Про нотаріат» та майбутнього закону. Було б також бажано розглянути проблеми органів нотаріату в Україні, визначити перспективи та наслідки з цього приводу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в Україні: наказ Міністерства юстиції України від 24.12.2010 р. — № 3290/5. // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 290. — Ст. 84.

4. Баранкова В. Перспективи реформування нотаріату України: організаційний та процесуальний аспекти // Мала енциклопедія нотаріуса, науково-практичний журнал №4 (46) серпень 2009 р.

5. Єфіменко Л. // Реформа нотаріату — виклики сьогодення // Право України. — 2008. — № 8. — С. 110-114.

6. Зайцева Т.И., Медведев И.Г. Нотариальная практика: ответы на вопросы. Выпуск 3. — М. — Инфотропик. — 2011. — 400 с.

7. Ільєва Н.В. // «Аналіз Закону України «Про нотаріат»: очікувані зміни» — Збірник наукових статей студентів, аспірантів та здобувачів економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова — Т. 8. — Одеса, 2009. — С. 62-65.

8. Круковес Н. Перспективи розвитку законодавства про нотаріат: погляди не завжди збігаються // Юридичний вісник України. — 2003. — 2-8 серпня (№ 31). — С. 7.

9. Оніщук М. // Українська юстиція: проблеми і пріоритети діяльності на шляху до правової держави // Право України. — 2008. — № 11. — С. 4-9.

10. Федорова К.І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / К.І. Федорова. — К., 2008. — 18 с.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Додержання таємниці вчинюваних нотаріальних дій.
2. Встановлення особи громадянина, який звернувся за вчиненням нотаріальної дії.
3. Перевірка дієздатності громадян, повноважень представників, та правоздатності юридичних осіб, які беруть участь в угодах.
4. Порядок підписання нотаріально посвідчуваних угод, заяв та інших документів.
5. Порядок посвідчення договору відчуження земельної ділянки.
6. Посвідчення договорів відчуження транспортних засобів.
7. Витребування відомостей та документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій.
8. Засоби, застосовані нотаріусом чи посадовою особою, яка вправі вчиняти нотаріальні дії, при виявленні порушень законодавства.
9. Мета і значення видачі свідоцтва про право на частку в спільному майні подружжя.
10. Умови й порядок видачі свідоцтва про право власності за життя обох з подружжя та в разі смерті одного з подружжя.
11. Умови та процесуальний порядок видачі свідоцтва про придбання жилого будинку з прилюдних торгів.
12. Посвідчення факту, що громадянин є живим, факту знаходження громадянина в певному місці, факту тотожності громадянина з особою, зображеною на фотокартці, часу пред'явлення документів.
13. Засвідчення вірності копій документів та виписок із них.
14. Засвідчення справжності підпису на документах.
15. Засвідчення вірності перекладу документів.
16. Передача заяв громадян, підприємств, установ та організацій.
17. Вчинення морських протестів.
18. Вжиття заходів до охорони спадкового майна та строки їхньої дії.

19. Видача нотаріусом спадкового майна.
20. Процесуальний порядок накладання заборони на відчуження нерухомого майна.
21. Підстави накладання нотаріусом заборони на відчуження нерухомого майна.
22. Значення та процесуальний порядок прийняття документів на зберігання.
23. Поняття, значення та умови вчинення виконавчих написів.
24. Процесуальний порядок вчинення виконавчих написів.
25. Процесуальний порядок стягнення по виконавчому напису.
26. Процесуальний порядок та умови вчинення протестів векселів.
27. Пред'явлення чеків до платежу та посвідчення несплати чеків.
28. Прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів.

ЗАДАЧІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Задача 1. У січні 2011 року подружжя Л. склало спільний заповіт щодо майна, яке належало їм на праві спільної сумісної власності, на користь гр. Н. У лютому 2011 року один з подружжя Л. помер. Спадкоємець Н. за заповітом звернувся до нотаріальної контори з заявою про прийняття спадщини, та видачу йому свідоцтва про право на спадщину за заповітом. Нотаріусом у видачі свідоцтва про право на спадщину було відмовлено.

Чи правомірні дії нотаріуса?

Задача 2. Нотаріус поїхала у відпустку на три тижні, не повідомивши про це управління юстиції. Громадянин Ш. звернувся в управління юстиції із скаргою на нотаріуса про відсутність її на робочому місці, оскільки громадянин Ш. не мав змоги зробити відмітку на заповіті, який посвідчив цей приватний нотаріус і через його відсутність не зміг вчасно подати заяву про прийняття спадщини.

Чи є в діях нотаріуса порушення професійної етики чи обов'язків нотаріуса?

Задача 3. До нотаріуса звернувся гр. Х., який є спадкоємцем за заповітом, посвідченим у 2011 році начальником слідчого ізолятора, після смерті гр. Д. Під час перевірки змісту заповіту було виявлено, що заповіт складено заповідачем не при свідках.

Дії нотаріуса? Як вирішити завдання у випадку, коли заповіт посвідчено в 2002 році?

Задача 4. Студентка економіко-правового факультету ОНУ, яка проходила практику в нотаріальній конторі зробила ксерокопії найбільш цікавих договорів іпотеки та долучила їх до дипломної роботи в якості додатку.

Чи можливо розглядати дії студентки як порушення нотаріальної таємниці?

Задача 5. В катастрофі загинуло подружжя В., яке мешкало в м. Одесі. Чоловік пережив дружину на дві доби. Згідно нотаріального опису їх майно включало в себе: дім, в якому жила пенсіонерка Т.- мати чоловіка В., автомобіль "АУДІ", що куплено подружжям за час шлюбу та було зареєстровано на ім'я дружини, який дружина заповіла чоловікові В.; різні предмети домашньої обстановки та меблі, телевізор, килим у домі.

Батьки подружжя, син дружини звернулися до нотаріуса з проханням пояснити, на яке майно вони мають право як спадкоємці?

Задача 6. 8 січня 2011 року гр. З., яка перебувала в будинку інтернаті для людей похилого віку, склала заповіт на користь своєї сусідки П., який був посвідчений державним нотаріусом, а 10 травня 2011 року вона померла. Після її смерті стало відомо, що є заповіт З. на користь будинку інтернату, який був посвідчений 19 квітня 2011 року директором цього будинку-інтернату. П. вважає останній заповіт незаконним, так як згідно діючого законодавства не передбачає можливості посвідчувати заповіт директором будинку інтернату на користь установи, керівником якої він виступає.

Вирішіть цю справу.

Задача 7. Після смерті 01 лютого 2011 року гр. Щ. спадкоємцями за заповітом на жилий будинок є гр. Д. та Л., які не є спадкоємцями за законом. Спадкоємцями за законом є дружина померлого, 1927 року народження, інвалід другої групи, дочка померлого, 1954 року народження. Усі спадкоємці, як за заповітом, так і за законом, звернулись за одержанням свідоцтва про право на спадщину.

Хто і в яких частках буде спадкувати майно, яке складається з жилого будинку, який раніше був подарований заповідачу його батьком?

Задача 8. До нотаріуса звернувся гр. К. за посвідченням договору купівлі-продажу квартири, належної йому на підставі свідоцтва про право власності, виданого виконкомом місцевої адміністрації у 2003 році. При перевірці нотаріусом всіх

необхідних документів було встановлено, що квартира була придбана продавцем під час зареєстрованого шлюбу (придбано в житлово-будівельному кооперативі, у 1989 році позика за квартиру була повністю виплачена). Шлюб між подружжям було розірвано у 1993 році, спір щодо розділу майна не розглядався. З 1994 року колишня дружина продавця проживає в Росії, місце проживання якої невідомо.

Нотаріус відмовив у вчиненні нотаріальної дії та запропонував звернутися до суду.

Чи правомірні дії нотаріуса? Дати своє пояснення.

Задача 9. Гр. Д. працювала приватним нотаріусом. Її брат, будучи одним із засновників ТОВ "Меркурій", запропонував їй працювати начальником юридичного відділу. Гр. Д. погодилася.

Довідавшись про це, прокурор району поставив вимогу про звільнення гр. Д. з роботи у ТОВ "Меркурій" на підставі того, що нотаріус не має право займатися підприємницькою діяльністю. На це гр. Д. відповіла, що :

а) вона працює за трудовим договором у ТОВ "Меркурій", отже підприємницькою діяльністю не займається;

б) так як вона працює приватним, а не державним нотаріусом, на неї не розповсюджуються вказані заборони;

в) те, що нотаріуси не мають право займатися підприємницькою діяльністю є обмеженням їх правоздатності.

Вирішіть справу по суті.

Задача 10. 20 березня 2011 року для оформлення спадщини після смерті гр. Ш., який помер 10 березня 2011 року, до нотаріуса звернувся його син, гр. Ш., який надав усі необхідні документи для видачі свідоцтва про право на спадщину. Проте, при зверненні до нотаріуса за отриманням свідоцтва про право на спадщину після закінчення терміну шести місяців, йому було відмовлено у видачі свідоцтва. Нотаріус пояснив, що 18 червня 2011 року заява про прийняття спадщини була також подана донькою спадкодавця. Донька не змогла підтвердити факт родинних відносин зі спадкодавцем і їй було рекомендовано встановити його в судовому порядку. Напередодні вона зателефонувала нотаріусу та повідомила, що з огляду на значне наванта-

ження в суді та довгого строку розгляду судових справ рішення по її заяві судом ще не винесене. Син померлого не погодився з поясненням нотаріуса, заявивши, що немає рішення суду про призупинення видачі йому свідоцтва про право на спадщину, а також зажадав винесення постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії.

Чи обґрунтовані вимоги спадкоємця? Чи правомірним буде відмова нотаріуса у вчиненні нотаріальної дії?

Задача 11. Для оформлення спадщини нотаріусу було подано заяву громадянина Панева, який відбував покарання у місці позбавлення волі. Підпис Панева був засвідчений начальником закладу за місцем відбування покарання. Нотаріус відмовив у прийнятті заяви, роз'ясниви, що засвідчення підписів громадян на документах не входить у повноваження начальників місць позбавлення волі

Чи правомірною є відмова нотаріуса у прийнятті заяви про прийняття спадщини? Обґрунтуйте.

Задача 12. Громадянин П. все своє майно заповів дочці від першого шлюбу Олені. В червні 2011 року гр. П. помер. З заявою про прийняття спадщини і видачу свідоцтва про право на спадщину до державної нотаріальної контори звернулись: дочка Олена; вдова, якій виповнилось 45 років; двоє неповнолітніх синів. До складу спадкового майна входить частка в Статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю, грошовий вклад в Ощадбанку. Вказане майно було особистою приватною власністю померлого.

Хто має право на спадщину і на яку частку? Прокоментуйте порядок визначення часток у спадщині.

Задача 13. До нотаріуса звернулось подружжя Г. з проханням посвідчити спільний заповіт щодо розпорядження майном, яким є квартира, що належить чоловікові на підставі свідоцтва про право на спадщину за законом та гараж, що належить дружині на підставі договору дарування.

Прокоментуйте порядок посвідчення заповіту подружжя.

Задача 14. При посвідченні договору купівлі-продажу квартири гр. І. з'ясувалось, що у квартирі зареєстровані сестра гр. І. гр. С. та її внучка гр К. (12 років). Нотаріус відмовив у посвідченні договору.

Чи правомірно вчинив нотаріус?

Задача 15. Іванчук І.П., Іванчук Т.М., Іванчук Г.І., Іванчук Р.І. приватизували квартиру у спільну сумісну власність. Іванчук І.П. має намір продати свою частку Стельмаху С.С.

Прокоментуйте.

Задача 16. Власниками квартири є Коваль Петро (15 років), Коваль Іван (8 років) та їх мати Коваль Г.В., які звернулись до нотаріуса з проханням посвідчити договір дарування квартири Коваль Т.В. Нотаріус відмовив у посвідченні договору.

Чи правомірно вчинив нотаріус ? Обґрунтуйте.

Задача 17. При наданні документів громадянином Волошиним для засвідчення копії диплома про закінчення вищого навчального закладу у Москві нотаріусом була встановлена невідповідність наданого диплому паспорту: в паспорті прізвище заявника зазначено Волошин, а в дипломі — Валошин. Нотаріус відмовив у вчиненні нотаріальної дії.

Чи правомірна відмова нотаріуса? Чи необхідно встановлювати особу заявника при засвідченні вірності копії документа? Що має роз'яснити нотаріус заявнику?

Задача 18. До нотаріуса звернувся громадянин Сідоров з проханням роз'яснити йому, які документи необхідні для посвідчення договору довічного утримання між ним та його рідною бабусею, яка має в приватній власності будинок, загальною площею 50 кв.м.

Чи може бути укладений договір довічного утримання між онуком і бабусею, якщо дітей у бабусі немає або якщо вони є?

Задача 19. Перед операцією громадянин Лисицин склав заповіт і посвідчив його у чергового лікаря. Під час проведення операції Лисицин помер. Його заповіт разом з довідкою про смерть наступного дня було передано його вдові.

Чи порушена процедура та форма посвідчення заповіту? Як мав діяти черговий лікар?

Задача 20. Спадкодавець згідно заповіту залишив усе своє майно дочці. Після його смерті залишились дружина пенсійного віку та два сини, один з яких інвалід. Дружина в заяві про видачу свідоцтва про право на спадщину зазначила, що їх з чоловіком майно належало їм на праві спільної сумісної власності.

Хто і яку частку від спадщини отримає?

Задача 21. До нотаріуса звернувся Воробйов, що мав намір продати належну йому частку в праві спільної часткової власності на житловий будинок громадянину Іванову. При цьому він пояснив, що його співвласник Трифонова відмовилась прийти до нотаріуса для оформлення заяви про відмову від переважного права купівлі частки, що продається, оскільки її не влаштовує ціна продажу частки. Нотаріус відмовив сторонам у посвідченні договору, пояснивши, що договір за позовом Трифонової може бути визнаний надалі недійсним.

Чи правомірна відмова нотаріуса у вчиненні нотаріальної дії? Який вихід ви бачите із ситуації, що склалася? Які повинні бути дії нотаріуса?

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Місце та роль органів нотаріату в правовій системі України.
2. Проблеми реформування органів нотаріату: перспективи та наслідки.
3. Діяльність нотаріальних органів в країнах латинської моделі нотаріату.
4. Зародження і розвиток органів нотаріату в Стародавньому Римі.
5. Виникнення і становлення органів нотаріату у Франції.
6. Організація нотаріальної діяльності в Німеччині.
7. Діяльність нотаріальних органів в країнах англосаксонської моделі нотаріату.
8. Сучасні та актуальні проблеми діяльності інституту нотаріату в Україні.
9. Перспективи розвитку і функціонування майбутнього Закону України «Про нотаріат».
10. Нотаріальна таємниця — принцип здійснення нотаріальної діяльності.
11. Порівняльний аспект Закону України «Про нотаріат» 1993 року і майбутнього закону.
12. Правове положення нотаріуса в Україні.
13. Проблеми діловодства в практичній діяльності нотаріуса.
14. Нотаріат України та його роль в захисті цивільних прав.
15. Порівняльний аспект діяльності органів нотаріату в країнах латинської і англосаксонської моделей нотаріату.
16. Нотаріальне оформлення документів, призначених для дії за кордоном.
17. Роль органів нотаріату в протидії корупції та тіньової економіки.
18. Депозитні операції нотаріусів: питання теорії та практики.
19. Юридична відповідальність нотаріуса.
20. Поняття та значення виконавчого напису нотаріуса та порядок його примусового виконання.
21. Договір дарування в нотаріальній практиці.
22. Вексель — як документ у нотаріальному процесі.

23. Вчинення морських протестів в нотаріальному процесі.
24. Органи дізнання, слідчі, прокурор і суддя — як учасники нотаріального процесу.
25. Оформлення нотаріусом спадкових прав: питання теорії та практики.
26. Захист прав нотаріуса у сфері кримінального судочинства.
27. Організація діяльності органів нотаріату в Російській Федерації.
28. Загальні правила вчинення нотаріальний дій.
29. Компетенція нотаріальних органів і посадових осіб щодо вчинення нотаріальних дій.
30. Оскарження нотаріальних дій або відмова у їх вчиненні.
31. Застосування законодавства України про нотаріат стосовно іноземних громадян та осіб без громадянства.
32. Нотаріальне врегулювання спадкових відносин в Стародавньому Римі.
33. Загальна характеристика договорів, які підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню.
34. Охоронні функції в нотаріальному процесі України.
35. Нотаріальна та судова форми захисту суб'єктивних прав.
36. Значення нотаріальної процесуальної форми у врегулюванні кредитних відносин.
37. Практичні аспекти нотаріального посвідчення правочинів.
38. Нотаріальне посвідчення заповітів.
39. Договір довічного утримання в нотаріальному процесі України.
40. Кваліфікаційні комісії нотаріату: їх функціонування та загальна характеристика.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Історія виникнення та розвиток нотаріату в Західній Європі.
2. Виникнення нотаріату в Римі.
3. Витоки та розвиток нотаріату на Русі.
4. Заснування та організація нотаріату в СРСР.
5. Латинська та англосаксонська системи нотаріату.
6. Організація органів нотаріату в Європі.
7. Основні напрямки діяльності нотаріату в Україні.
8. Поняття та принципи нотаріату в Україні.
9. Джерела правового регулювання нотаріальної діяльності.
10. Загальна характеристика Закону України "Про нотаріат".
11. Поняття та місце нотаріально-процесуального права в системі права.
12. Нотаріальний процес та його стадії.
13. Система нотаріально-процесуального права.
14. Нотаріус: поняття та кваліфікаційні вимоги.
15. Порядок призначення та звільнення з посади нотаріуса.
16. Порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю.
17. Основні права та обов'язки нотаріуса.
18. Обмеження у праві вчинення нотаріальних дій.
19. Органи та посадові особи, які входять до системи нотаріату.
20. Державні нотаріальні контори: організація та компетенція.
21. Державні нотаріальні архіви, їх повноваження.
22. Приватний нотаріат: його особливості.
23. Консульські установи та дипломатичні представництва.
24. Посадові особи органів місцевого самоврядування.
25. Посадові особи, прирівнювані до нотаріальних органів.
26. Роль органів юстиції в організації нотаріату.
27. Організація та діяльність Української нотаріальної палати, Академії нотаріату, Консультативно-методичної ради нотаріату.
28. Організація та діяльність кваліфікаційних комісій нотаріату.

29. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.
30. Місце та строки вчинення нотаріальних дій.
31. Дотримання таємниці вчинених нотаріальних дій.
32. Підстави для відмови у вчиненні нотаріальних дій.
33. Встановлення особи громадянина, який звернувся за вчиненням нотаріальної дії.
34. Перевірка дієздатності громадян та правоздатності юридичних осіб, які беруть участь в угодах, а також перевірка повноважень представника.
35. Перевірка справжності підписів учасників угоди та інших осіб, які звернулися за вчиненням нотаріальних дій.
36. Поняття та види нотаріальних актів.
37. Діловиробництво в нотаріальній практиці.
38. Реєстрація нотаріальний дій.
39. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.
40. Оскарження нотаріальних дій або відмова в їх вчиненні.
41. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя.
42. Загальні правила посвідчення правочинів.
43. Порядок посвідчення угод відчуження нерухомого майна.
44. Порядок посвідчення угод відчуження земельних ділянок.
45. Порядок посвідчення угод відчуження транспортних засобів.
46. Порядок посвідчення договору застави (іпотеки).
47. Порядок посвідчення шлюбного договору.
48. Договір поділу спільного сумісного майна подружжя.
49. Особливості посвідчення заповітів.
50. Порядок зміни та скасування заповіту.
51. Заповіт подружжя: його особливості.
52. Особливості посвідчення довіреностей.
53. Посвідчення договору найму (оренди) житла для проживання.
54. Порядок посвідчення договору довічного утримання.
55. Поняття та підстави спадкування.
56. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину (місце та строки).
57. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину (підстави та умови).
58. Посвідчення спадкових договорів.

59. Процесуальний порядок вжиття заходів до охорони спадкового майна.

60. Порядок видачі свідоцтва про право власності подружжя.

61. Порядок видачі свідоцтва у разі смерті одного з подружжя.

62. Умови та процесуальний порядок видачі свідоцтва про придбання жилого будинку з прилюдних торгів.

63. Підстави накладення заборони на відчуження нерухомого майна.

64. Засвідчення вірності копій документів та виписок із них.

65. Засвідчення справжності підпису на документах.

66. Засвідчення вірності перекладу документів з однієї мови на іншу.

67. Нотаріальне посвідчення безспірних юридичних фактів.

68. Передача заяв громадян, підприємств, установ та організацій.

69. Прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів.

70. Процесуальний порядок вчинення виконавчих написів.

71. Процесуальний порядок стягнення за виконавчим написом.

72. Процесуальний порядок вчинення протестів векселів.

73. Пред'явлення чеків до платежу та посвідчення не оплати чеків.

74. Порядок вчинення морських протестів.

75. Порядок прийняття на зберігання документів.

76. Застосування законодавства іноземних держав. Міжнародні договори.

77. Нотаріальне оформлення документів, призначених для дії за кордоном.

78. Актуальні проблеми реформування органів нотаріату в Україні.

79. Перспективи розвитку органів нотаріату в Україні.

80. Порівняльний аспект нині діючого Закону України «Про нотаріат» та майбутнього закону.

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО НОТАРІАТ»

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 39, ст.383)
Із змінами, внесеними 21.04.2011 р.

Закон встановлює порядок правового регулювання діяльності нотаріату в Україні

РОЗДІЛ І
НОТАРІАТ В УКРАЇНІ

ГЛАВА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття нотаріату. Органи і особи, які вчиняють нотаріальні дії

Нотаріат в Україні — це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на нотаріусів, які працюють в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (державні нотаріуси) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси).

Документи, оформлені державними і приватними нотаріусами, мають однакову юридичну силу.

У населених пунктах, де немає нотаріусів, нотаріальні дії, передбачені статтею 37 цього Закону, вчиняються уповноваженими на це посадовими особами органів місцевого самоврядування.

Вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на консульські установи України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, — на дипломатичні представництва України.

Посвідчення заповітів і доручень, прирівняних до нотаріальних, може провадитись особами, вказаними у статті 40 цього Закону.

Стаття 2. Правова основа діяльності нотаріату

Правовою основою діяльності нотаріату є Конституція України, цей Закон, інші законодавчі акти України.

Стаття 2-1. Державне регулювання нотаріальної діяльності

Державне регулювання нотаріальної діяльності полягає у встановленні порядку допуску громадян до здійснення нотаріальної діяльності, порядку зупинення і припинення приватної нотаріальної діяльності, порядку вчинення нотаріальних дій; визначенні органів та осіб, які вчиняють нотаріальні дії та які здійснюють контроль за організацією нотаріату і нотаріальною діяльністю в Україні, перевірки організації нотаріальної діяльності нотаріусів та виконання ними правил нотаріального діловодства; визначенні ставок державного мита, яке справляється державними нотаріусами; встановленні розмірів плати за надання додаткових інформаційно-технічних послуг та порядку її справляння.

Контроль за організацією нотаріату України, перевірки організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів та виконання ними правил нотаріального діловодства здійснюються Міністерством юстиції України, Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Стаття 3. Нотаріус

Нотаріусом може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менше трьох років, пройшов стажування протягом одного року в державній нотаріальній конторі або у приватного нотаріуса, склав кваліфікаційний іспит, одержав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Не може бути нотаріусом особа, яка має судимість за вчинення злочину, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду.

Нотаріус не може займатися підприємницькою або адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або на службі в органах місцевого самоврядування, перебувати у штаті інших юридичних осіб, входити самостійно, через представника або підставних осіб до складу правління чи інших виконавчих органів господарських

організацій, кредитно-фінансових установ, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової і творчої, у вільний від роботи час.

Реєстраційна справа приватного нотаріуса зберігається і ведеться Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Стаття 4. Права нотаріуса

Нотаріус має право:

витребувати від підприємств, установ і організацій відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій;

одержувати плату за надання консультацій правового характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, за вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій, за надання додаткових інформаційно-технічних послуг;

складати проекти угод і заяв, виготовляти копії документів та виписки з них, а також давати роз'яснення з питань вчинення нотаріальних дій і консультації правового характеру. Чинним законодавством нотаріусу можуть бути надані й інші права.

Стаття 5. Обов'язки нотаріуса

Нотаріус зобов'язаний:

здійснювати свої професійні обов'язки відповідно до цього Закону і принесеної присяги;

сприяти громадянам, підприємствам, установам і організаціям у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, роз'яснювати права і обов'язки, попереджати про наслідки вчинюваних нотаріальних дій для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана їм на шкоду;

зберігати в таємниці відомості, одержані ним у зв'язку з вчиненням нотаріальних дій;

відмовити у вчиненні нотаріальної дії в разі її невідповідності законодавству України або міжнародним договорам.

вести нотаріальне діловодство та архів нотаріуса відповідно до встановлених правил;

дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса, не допускати їх пошкодження чи знищення;

надавати документи, інформацію і пояснення на вимогу Міністерства юстиції України, Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі при здійсненні ними повноважень щодо контролю за організацією діяльності та виконанням нотаріусами правил нотаріального діловодства;

постійно підвищувати свій професійний рівень, а у випадках, передбачених пунктом 3 частини першої статті 29-1 цього Закону, проходити підвищення кваліфікації;

виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Стаття 6. Присяга нотаріуса

Особа, якій вперше надається право займатися нотаріальною діяльністю, в Головному управлінні юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управліннях юстиції в областях, містах Києві та Севастополі в урочистій обстановці приносить присягу такого змісту:

"Урочисто присягаю виконувати обов'язки нотаріуса чесно і сумлінно, згідно з законом і совістю, поважати права і законні інтереси громадян і організацій, зберігати професійну таємницю, скрізь і завжди берегти чистоту високого звання нотаріуса".

Стаття 7. Вчинення нотаріальних дій

Нотаріуси або посадові особи, які вчиняють нотаріальні дії, у своїй діяльності керуються законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, а на території Республіки Крим, крім того, — законодавством Республіки Крим, наказами Міністра юстиції України, нормативними актами обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Нотаріуси у встановленому порядку в межах своєї компетенції вирішують питання, що випливають з норм міжнародного права, а також укладених Україною міждержавних угод.

Стаття 8. Нотаріальна таємниця

Нотаріальна таємниця — сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо.

Нотаріус та особи, зазначені у статті 1 цього Закону, а також стажист нотаріуса зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами і нотаріальна дія або дія, яка прирівнюється до нотаріальної, не вчинялась.

Обов'язок дотримання нотаріальної таємниці поширюється також на осіб, яким про вчинені нотаріальні дії стало відомо у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків чи іншої роботи, на осіб, залучених для вчинення нотаріальних дій у якості свідків, та на інших осіб, яким стали відомі відомості, що становлять предмет нотаріальної таємниці.

Особи, винні в порушенні нотаріальної таємниці, несуть відповідальність у порядку, встановленому законом.

Довідки про вчинені нотаріальні дії та копії документів, що зберігаються у нотаріуса, видаються нотаріусом виключно фізичним та юридичним особам, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії. У разі смерті особи чи визнання її померлою такі довідки видаються спадкоємцям померлого. У разі визнання особи безвісно відсутньою опікун, призначений для охорони майна безвісно відсутнього, має право отримувати довідки про вчинені нотаріальні дії, якщо це необхідно для збереження майна, над яким встановлена опіка.

Довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи надаються нотаріусом протягом десяти робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу суду, прокуратури, органів дізнання і досудового слідства у зв'язку з цивільними, господарськими, адміністративними або кримінальними справами, справами про адміністративні правопорушення, що знаходяться в провадженні цих органів, з обов'язковим зазначенням номера справи та прикладенням гербової печатки відповідного органу.

Довідки про суму нотаріально посвідчених договорів, які необхідні виключно для встановлення додержання законодавства з питань оподаткування, надаються нотаріусом протягом 10 робочих

днів на обґрунтовану письмову вимогу органів державної податкової служби.

Витяг зі Спадкового реєстру про наявність складеного заповіту видається тільки заповідачу, а після смерті заповідача — будь-якій особі, яка пред'явила свідоцтво про смерть або інший документ, що підтверджує факт смерті заповідача (одного із заповідачів).

Нотаріус не має права давати свідчення в якості свідка щодо відомостей, які становлять нотаріальну таємницю, крім випадків, коли цього вимагають особи, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії.

На вимогу Міністерства юстиції України, Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі з метою регулювання організації нотаріальної діяльності нотаріуси видають підписані ними копії документів та витяги з них, а також пояснення нотаріусів у строк, встановлений цими органами.

Стаття 8-1. Гарантії нотаріальної діяльності

Держава гарантує і забезпечує рівні умови доступу громадянам до зайняття нотаріальною діяльністю та рівні можливості нотаріусам в організації та здійсненні ними нотаріальної діяльності.

Будь-яке втручання в діяльність нотаріуса, зокрема з метою перешкоджання виконанню ним своїх обов'язків або спонукання до вчинення ним неправомірних дій, у тому числі вимагання від нього, його стажиста, інших працівників, які знаходяться у трудових відносинах з нотаріусом, відомостей, що становлять нотаріальну таємницю, забороняється і тягне за собою відповідальність відповідно до законодавства.

Обшук, виїмка, огляд робочого місця (контори) провадяться на підставі та в порядку, встановленому законом.

Вилучення (виїмка) реєстрів нотаріальних дій та документів, що передані нотаріусу на зберігання в порядку, передбаченому цим Законом, а також печатки нотаріуса не допускається. Такі реєстри нотаріальних дій, документи чи печатка нотаріуса можуть бути надані суду за мотивованою постановою суду тільки для огляду і повинні бути повернуті судом негайно після огляду.

Стаття 9. Обмеження у праві вчинення нотаріальних дій

Нотаріус та посадова особа органу місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, не вправі вчиняти нотаріальні дії на своє ім'я і від свого імені, на ім'я і від імені свого чоловіка чи своєї дружини, його (її) та своїх родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер), а також на ім'я і від імені працівників даної нотаріальної контори, працівників, що перебувають у трудових відносинах з приватним нотаріусом, або працівників даного виконавчого комітету. Посадові особи органу місцевого самоврядування не вправі вчиняти нотаріальні дії також на ім'я і від імені даного виконавчого комітету. У зазначених випадках нотаріальні дії вчиняються в будь-якій іншій державній нотаріальній конторі, у приватного нотаріуса чи у виконавчому комітеті іншої сільської, селищної, міської Ради народних депутатів. Посадові особи, перелічені у статті 40 цього Закону, не вправі посвідчувати заповіти та доручення на своє ім'я і від свого імені, на ім'я і від імені свого чоловіка або своєї дружини, його (її) та своїх родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер). Нотаріальні і прирівняні до них дії, вчинені з порушенням встановлених цією статтею правил, є недійсними.

Стаття 10. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату та порядок її роботи (набуває чинності з 01.01.2012 р.)

Для визначення рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю, та вирішення питання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю при Міністерстві юстиції України утворюється Вища кваліфікаційна комісія нотаріату. Персональний склад Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату затверджується наказом Міністерства юстиції України.

Строк повноважень персонального складу Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату становить три роки, починаючи з дня його затвердження.

Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату затверджується Кабінетом Міністрів України.

Після проходження стажування особи, які мають намір скласти кваліфікаційний іспит на право на зайняття нотаріальною діяльністю, допускаються Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату

до його складання на підставі подання відповідно Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Порядок допуску до складання кваліфікаційних іспитів та їх проведення встановлюється Міністерством юстиції України.

На підставі результатів складеного іспиту Вища кваліфікаційна комісія нотаріату приймає рішення про видачу (або відмову у видачі) Міністерством юстиції України свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Особи, які не склали кваліфікаційний іспит, допускаються до його повторного складання не раніш як через рік за поданням відповідно Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі. Особи, які не склали повторний та наступні кваліфікаційні іспити, можуть бути допущені до складання нового кваліфікаційного іспиту після проходження додаткового стажування відповідно до вимог цього Закону.

Особа, приватна нотаріальна діяльність якої не здійснювалася протягом трьох років після отримання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю і яка не працювала нотаріусом, консультантом державної нотаріальної контори чи помічником (консультантом) приватного нотаріуса, не була посадовою особою, яка здійснює керівництво та контроль за діяльністю нотаріату, до подання заяви про реєстрацію нотаріальної діяльності повинна підтвердити свою кваліфікацію шляхом складання нового кваліфікаційного іспиту в порядку, встановленому Міністерством юстиції України.

Питання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю розглядається Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату за поданням відповідно Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі у випадках, визначених цим Законом.

Порядок внесення відповідно Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі подання про анулювання свідоцтва про право на зайняття

нотаріальною діяльністю та його розгляд Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату встановлюється Міністерством юстиції України.

Рішення Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату може бути оскаржено до суду.

Стаття 11. Свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю

Свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю видається Міністерством юстиції України на підставі рішення Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату.

Відмову у видачі свідоцтва може бути оскаржено до суду в місячний строк з дня її одержання.

За видачу свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю вноситься плата, розмір якої встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 12. Анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю

Свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю може бути анульовано Міністерством юстиції України:

1) з власної ініціативи нотаріуса;

2) за рішенням Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, прийнятим на підставі подання Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, у випадках".

а) втрати громадянства України або виїзду за межі України на постійне проживання;

б) винесення щодо нотаріуса обвинувального вироку суду, який набрав чинності;

в) винесення ухвали про застосування щодо нотаріуса примусових заходів медичного характеру, що набрала законної сили;

г) винесення постанови про припинення кримінальної справи щодо нотаріуса з нереабілітуючих підстав;

д) винесення рішення суду, що набрало законної сили, про обмеження дієздатності особи, яка виконує обов'язки нотаріуса, визнання її недієздатною або безвісно відсутньою, оголошення її померлою;

е) неодноразового порушення нотаріусом чинного законодавства при вчиненні нотаріальних дій або грубого порушення закону, яке завдало шкоди інтересам держави, підприємств, установ, організацій, громадян;

є) невідповідності нотаріуса займаній посаді внаслідок стану здоров'я, що перешкоджає нотаріальній діяльності;

ж) порушення нотаріусом вимог, передбачених частиною другою статті 3, частиною першою статті 8 та статтею 9 цього Закону;

з) набрання законної сили рішенням суду про порушення нотаріусом вимог законодавства при вчиненні ним нотаріальної дії;

и) знищення нотаріусом або з його вини архіву нотаріуса або окремих документів.

Рішення про анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю може бути оскаржено до суду в місячний строк з дня його одержання.

Стаття 13. Стажист нотаріуса

Стажистом нотаріуса може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, має стаж роботи у сфері права не менше трьох років, володіє державною мовою. Керівником стажування може бути нотаріус, який має стаж нотаріальної діяльності не менше 10 років. Умови роботи визначаються трудовим контрактом між стажистом та приватним нотаріусом чи державною нотаріальною конторою з додержанням законодавства про працю.

Кількість посад стажистів нотаріусів щороку визначається Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі за погодженням з Міністерством юстиції України.

Не може бути стажистом нотаріуса особа, яка має судимість, а також особа, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду.

Стажист нотаріуса не може займатися підприємницькою або адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або на службі в органах місцевого самоврядування, перебувати у штаті інших юридичних осіб, входити самостійно, через представника або підставних осіб до

складу правління чи інших виконавчих органів господарських організацій, кредитно-фінансових установ, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової і творчої, у вільний від роботи час.

Стажист нотаріуса має право:

1) ознайомитися із змістом нотаріальних документів, поданих нотаріусу для вчинення нотаріальних дій;

2) бути присутнім на прийомі фізичних осіб та представників юридичних осіб;

3) складати проекти правочинів, заповітів, свідоцтв та інших документів, що стосуються вчинення нотаріальних дій;

4) вносити записи до реєстрів для реєстрації нотаріальних дій;

5) виконувати інші завдання, передбачені трудовим контрактом між стажистом та приватним нотаріусом і планом стажування.

Стажист нотаріуса не має права підписувати за нотаріуса нотаріальні документи та використовувати печатку нотаріуса.

Трудова книжка стажиста державного нотаріуса заповнюється і зберігається у Головному управлінні юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управліннях юстиції в областях, містах Києві та Севастополі. Трудова книжка стажиста приватного нотаріуса заповнюється та зберігається приватним нотаріусом — керівником стажування.

Умови та порядок проходження стажування встановлюються Міністерством юстиції України.

До стажування прирівнюється робота строком не менше семи років у Міністерстві юстиції України, Головному управлінні юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управліннях юстиції в областях, містах Києві та Севастополі на посадах з безпосереднім здійсненням контролю за організацією нотаріату, перевірки організації нотаріальної діяльності нотаріусів та виконання ними правил нотаріального діловодства.

Особа, яка проходила стажування в державній нотаріальній конторі і отримала свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю, повинна не менше одного року після отримання такого свідоцтва працювати на посаді державного нотаріуса.

Стаття 13-1. Нотаріальний округ

Нотаріальний округ — територіальна одиниця, в межах якої нотаріус здійснює нотаріальну діяльність і в межах якого знаходиться державна нотаріальна контора, в якій працює державний нотаріус, або робоче місце (контора) приватного нотаріуса.

Нотаріальні округи визначаються відповідно до адміністративно-територіального устрою України. У містах з районним поділом округом діяльності нотаріуса є вся територія міста. У разі зміни адміністративно-територіального поділу України, в результаті якого розташування робочого місця (контори) приватного нотаріуса увійшло до іншого нотаріального округу, нотаріальна діяльність відповідних нотаріусів повинна бути зареєстрована в цьому нотаріальному окрузі.

Нотаріус не вправі здійснювати нотаріальну діяльність за межами свого нотаріального округу, за винятком заміщення інших нотаріусів у випадках, передбачених цим Законом.

Стаття 14. Нотаріальне діловодство і звітність

Правила ведення нотаріального діловодства затверджуються Міністерством юстиції України за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства.

Державні нотаріальні контори і приватні нотаріуси ведуть встановлену статистичну та бухгалтерську звітність і подають Головному управлінню юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головним управлінням юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Державні нотаріальні контори подають встановлену статистичну і бухгалтерську звітність, приватні нотаріуси — статистичну звітність.

Статистичний звіт про роботу державних нотаріальних контор та приватних нотаріусів подається Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі до Міністерства юстиції України.

Документи нотаріального діловодства та архів приватного нотаріуса є власністю держави і перебувають у володінні та користуванні приватного нотаріуса у зв'язку із здійсненням ним нотаріальної діяльності.

Приватний нотаріус зобов'язаний забезпечити зберігання документів нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса протягом усього строку здійснення ним нотаріальної діяльності.

У разі припинення приватної нотаріальної діяльності документи нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса передаються ним до відповідного державного нотаріального архіву в порядку, встановленому законодавством.

Стаття 15. Мова нотаріального діловодства

Мова нотаріального діловодства визначається статтею 20 Закону Української РСР "Про мови в Українській РСР". Якщо особа, яка звернулась за вчиненням нотаріальної дії, не знає мови, якою ведеться діловодство, тексти оформлюваних документів мають бути перекладені їй нотаріусом або перекладачем.

Стаття 16. Об'єднання нотаріусів

Нотаріуси можуть об'єднуватися у регіональні, загальнодержавні, міжнародні спілки та асоціації.

Об'єднання нотаріусів представляють їх інтереси у державних та інших органах, захищають соціальні та професійні права нотаріусів, здійснюють методичну і видавничу роботу, можуть створювати спеціальні фонди і діють відповідно до своїх статутів.

ГЛАВА 2. ДЕРЖАВНІ НОТАРІАЛЬНІ КОНТОРИ І ДЕРЖАВНІ НОТАРІАЛЬНІ АРХІВИ

Стаття 17. Організація роботи державних нотаріальних контор

Державні нотаріальні контори створюються і ліквідуються Міністерством юстиції України.

Штати державних нотаріальних контор затверджуються Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі в межах встановленої для державних нотаріальних контор штатної чисельності і фонду заробітної плати.

Державна нотаріальна контора є юридичною особою, яка створюється та реєструється у встановленому законом порядку.

Очолює державну нотаріальну контору завідуючий, який призначається із числа осіб, які мають свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Призначення на посаду державного нотаріуса і завідуючого державною нотаріальною конторою та звільнення з посади провадиться Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Стаття 18. Керівництво державними нотаріальними конторами

Керівництво державними нотаріальними конторами здійснює Міністерство юстиції України через Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Стаття 19. Оплата вчинюваних нотаріальних дій

За вчинення нотаріальних дій державні нотаріуси справляють державне мито у розмірах, встановлених чинним законодавством.

За надання державними нотаріусами додаткових послуг правового характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, а також технічного характеру справляється окрема плата у розмірах, що встановлюються Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі. Кошти, одержані від надання таких додаткових послуг, спрямовуються до Державного бюджету України.

Стаття 20. Утримання державних нотаріальних контор

Державні нотаріальні контори утримуються за рахунок державного бюджету.

Стаття 21. Відповідальність державного нотаріуса

Шкода, заподіяна особі внаслідок незаконних або недбалих дій державного нотаріуса, відшкодовується в порядку, передбаченому законодавством України.

Стаття 22. Печатка державного нотаріуса

Державний нотаріус має печатку із зображенням Державного герба України, найменуванням державної нотаріальної контори і відповідним номером.

Стаття 23. Державні нотаріальні архіви

В обласних центрах, містах Києві, Сімферополі та Севастополі засновуються державні нотаріальні архіви, які є складовою частиною Національного архівного фонду і здійснюють тимчасове (до 75 років) зберігання нотаріальних документів.

Питання організації діяльності та компетенція державного нотаріального архіву визначаються положенням про нього, що затверджується Міністерством юстиції України за погодженням з Головним архівним управлінням при Кабінеті Міністрів України.

Державний нотаріальний архів очолює завідуючий, який призначається на посаду і звільняється з неї Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Мережа і штати державних нотаріальних архівів затверджуються в порядку, передбаченому для державних нотаріальних контор.

Державний нотаріальний архів є юридичною особою і має печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням.

ГЛАВА 3. ПРИВАТНА НОТАРІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Стаття 24. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності. Реєстраційне посвідчення

Реєстрація приватної нотаріальної діяльності провадиться Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі на підставі заяви особи, яка має свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю, та акта про сертифікацію про відповідність робочого місця (контори) приватного нотаріуса встановленим цим Законом умовам. У заяві зазначається назва нотаріального округу, в якому особа буде займатися нотаріальною діяльністю.

Робоче місце (контора) приватного нотаріуса повинно розташовуватися в межах визначеного для нього нотаріального округу. Вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса встановлюються Міністерством юстиції України.

До заяви про реєстрацію приватної нотаріальної діяльності додаються:

свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю та його засвідчена копія;

документ, що підтверджує право власності або право оренди на приміщення для розташування робочого місця (контори) приватного нотаріуса, чи договір про співпрацю з іншим приватним нотаріусом, який надає заявнику відповідне приміщення, та його засвідчена копія;

довідка про відсутність судимості;

довідка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців про те, що особа не займається підприємницькою діяльністю;

дві фотокартки розміром 3х4 см;

паспорт громадянина України та трудова книжка, які подаються особисто.

Копії зазначених документів та трудова книжка із внесеним до неї приватним нотаріусом записом про реєстрацію приватної нотаріальної діяльності зберігаються в реєстраційній справі нотаріуса.

Реєстраційне посвідчення видається Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі у семиденний строк після подання заяви. Відмова у реєстрації приватної нотаріальної діяльності допускається лише у разі, коли подані документи не відповідають встановленим вимогам. Про видачу реєстраційного посвідчення Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі повідомляють державну податкову інспекцію за місцезнаходженням робочого місця (контори) приватного нотаріуса.

У реєстраційному посвідченні зазначаються нотаріальний округ та адреса робочого місця (контори) приватного нотаріуса.

Приватний нотаріус зобов'язаний розпочати нотаріальну діяльність протягом 30 робочих днів після видачі реєстраційного посвідчення.

У разі коли нотаріус не розпочав роботу в установлений строк без поважних на те причин, реєстраційне посвідчення за наказом Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі анулюється.

Приватний нотаріус вправі мати контору, укладати цивільно-правові та трудові договори, відкривати поточні та вкладні (депозитні) рахунки в банках.

Час прийому громадян приватним нотаріусом повинен становити не менше п'яти годин на день і п'яти робочих днів на тиждень за виключенням обставин, за яких нотаріус з незалежних від нього причин не може здійснювати такий прийом.

Стаття 25. Робоче місце (контора) приватного нотаріуса

Робоче місце (контора) приватного нотаріуса має знаходитись у межах нотаріального округу, в якому приватний нотаріус здійснює нотаріальну діяльність.

Робоче місце (контора) має відповідати таким умовам:

1) забезпечувати дотримання нотаріальної таємниці;

2) давати можливість кожному приватному нотаріусу, який здійснює нотаріальну діяльність, одночасно та незалежно від іншого приватного нотаріуса здійснювати нотаріальну діяльність;

3) бути захищеним від несанкціонованого проникнення;

4) бути забезпеченим сейфом для зберігання печаток, штампів, металевою шафою для зберігання архіву нотаріуса;

5) кількість кімнат у приміщенні, де знаходиться робоче місце (контора) приватного нотаріуса, не може бути меншою, ніж кількість приватних нотаріусів, які здійснюють нотаріальну діяльність у його межах;

6) бути пристосованим для роботи технічного персоналу з документами у відокремленій від нотаріуса кімнаті.

До початку нотаріальної діяльності приватним нотаріусом, а також у разі зміни адреси розташування робочого місця (контори) приватного нотаріуса, Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі протягом 15 днів з моменту отримання заяви про зміну адреси розташування робочого місця (контори) проводиться перевірка відповідності

робочого місця (контори) приватного нотаріуса встановленим цим Законом умовам, за результатами якої складається акт про сертифікацію робочого місця (контори) приватного нотаріуса або акт про відмову у сертифікації робочого місця (контори) приватного нотаріуса.

Приватний нотаріус може здійснювати нотаріальну діяльність лише за наявності акта про сертифікацію робочого місця (контори) приватного нотаріуса або рішення суду, яке набрало законної сили, яким визнано незаконним акт про відмову у сертифікації робочого місця (контори) приватного нотаріуса.

Про зміну адреси робочого місця (контори) приватний нотаріус зобов'язаний протягом трьох робочих днів повідомити Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Стаття 26. Печатка приватного нотаріуса

Приватний нотаріус має печатку із зображенням Державного Герба України, яка містить слова "приватний нотаріус", його прізвище, ім'я та по батькові, назву нотаріального округу.

Печатка приватного нотаріуса виготовляється за єдиним зразком та описом, встановленими Міністерством юстиції України, за рахунок коштів приватного нотаріуса в установленому законодавством порядку.

Стаття 27. Відповідальність приватного нотаріуса

Шкода, заподіяна особі внаслідок незаконних дій або недбалості приватного нотаріуса, відшкодовується в повному розмірі.

Стаття 28. Страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса

Для забезпечення відшкодування заподіяної внаслідок вчиненої нотаріальної дії шкоди приватний нотаріус зобов'язаний до початку зайняття приватною нотаріальною діяльністю укласти договір страхування цивільно-правової відповідальності.

Держава не несе відповідальності за шкоду, заподіяну неправомірними діями приватного нотаріуса при здійсненні ним нотаріальної діяльності.

Приватний нотаріус не несе відповідальності по зобов'язаннях держави.

Мінімальний розмір страхової суми становить сто п'ятдесят мінімальних розмірів заробітної плати.

Розмір відшкодування заподіяної шкоди визначається за згодою сторін або в судовому порядку.

Стаття 29. Заміщення приватного нотаріуса

Заміщення приватного нотаріуса можливе у разі зупинення його нотаріальної діяльності в порядку, визначеному цим Законом.

Приватний нотаріус може укласти договір про заміщення його з іншим приватним нотаріусом у порядку та у межах строків, визначених статтями 29-1, 29-2 цього Закону.

Заміщення приватного нотаріуса проводиться до припинення обставин, з якими це заміщення пов'язане.

Приватний нотаріус, який заміщує приватного нотаріуса, нотаріальна діяльність якого зупинена, вчиняє нотаріальні дії від свого імені та прикладає свою особисту печатку.

Приватний нотаріус, якого заміщують, не вправі здійснювати нотаріальну діяльність під час цього заміщення, якщо інше не передбачено цим Законом.

У разі дострокового повернення приватного нотаріуса до здійснення нотаріальної діяльності повноваження нотаріуса, який його заміщує, що виникли внаслідок такого заміщення, автоматично припиняються.

Стаття 29-1. Підстави зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса

Нотаріальна діяльність приватного нотаріуса тимчасово зупиняється на час дії таких обставин:

1) якщо приватний нотаріус не має приміщення для розміщення робочого місця або це приміщення не відповідає встановленим цим Законом умовам, — до усунення цих недоліків, але не більше 60 днів з дня виявлення цього порушення;

2) якщо приватний нотаріус не уклав договір про страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса або розмір страхової суми не відповідає вимогам цього Закону, — до усунення цих недоліків, але не більше 30 днів з дня виявлення цього порушення;

3) якщо приватний нотаріус при вчиненні нотаріальних дій неодноразово порушував правила нотаріального діловодства, — до закінчення строку проходження підвищення кваліфікації (не більше двох тижнів);

4) у разі необґрунтованої відмови приватного нотаріуса від надання Міністерству юстиції України, Головному управлінню юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головним управлінням юстиції в областях, містах Києві та Севастополі в порядку, передбаченому цим Законом, документів для перевірки організації нотаріальної діяльності та виконання правил нотаріального діловодства — до усунення цієї обставини (не більше як один тиждень);

5) у разі заміщення приватного нотаріуса в порядку, передбаченому цим Законом, — на строк такого заміщення;

6) у разі ненадання інформації приватним нотаріусом органам та особам, зазначеним у частинах п'ятій — восьмій, десятій статті 8 цього Закону, — до усунення цієї обставини;

7) у разі обрання нотаріуса на посаду, зайняття якої несумісне зі здійсненням нотаріальної діяльності;

8) Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі надіслали до Міністерства юстиції України подання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю — до вирішення питання по суті, але не більш як на шість місяців.

Приватний нотаріус вправі зупинити нотаріальну діяльність за власним бажанням на строк, що не перевищує двох місяців протягом календарного року, або на більший строк за наявності поважних причин (вагітність, догляд за дитиною, хвороба тощо).

Про зупинення нотаріальної діяльності на строк більше одного тижня приватний нотаріус зобов'язаний не пізніше ніж за один робочий день до дня зупинення нотаріальної діяльності письмово повідомити Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі із зазначенням причин та строку відсутності.

Стаття 29-2. Порядок зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса

Рішення про тимчасове зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса у випадках, передбачених частиною першою статті 29-1 цього Закону, приймає керівник Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі зобов'язані протягом трьох робочих днів з дня видання наказу про зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса письмово повідомити приватного нотаріуса про зупинення його нотаріальної діяльності.

Наказ про зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса може бути оскаржений ним до Міністерства юстиції України або до суду.

Приватний нотаріус зобов'язаний зупинити нотаріальну діяльність з моменту отримання копії наказу про тимчасове зупинення його нотаріальної діяльності.

При зупиненні нотаріальної діяльності приватного нотаріуса він має право, а якщо строк зупинення більше одного місяця, — зобов'язаний, укласти договір про його заміщення з іншим приватним нотаріусом за виключенням підстави, передбаченої пунктом 7 частини першої статті 29-1.

Приватний нотаріус, діяльність якого зупинена, за відсутності заміщення його іншим приватним нотаріусом, має право: знімати заборону відчуження нерухомого майна, видавати з депозиту гроші та цінні папери, документи, прийняті на зберігання, дублікати та копії документів, що зберігаються у справах приватного нотаріуса, а також видавати довідки про вчинені нотаріальні дії.

Стаття 30. Підстави припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса

Підставами припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса є:

1) подання приватним нотаріусом письмової заяви про припинення нотаріальної діяльності;

2) анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю;

3) неусунення приватним нотаріусом без поважних причин порушень, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 29-1 цього Закону;

4) смерть приватного нотаріуса або оголошення його померлим у порядку, встановленому законом;

5) припинення громадянства України або виїзд за межі України на постійне проживання;

6) призначення приватного нотаріуса на посаду, зайняття якої несумісне зі здійсненням нотаріальної діяльності;

7) невиконання приватним нотаріусом наказу Міністерства юстиції України, Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі про зупинення його нотаріальної діяльності, за винятком випадків оскарження приватним нотаріусом такого наказу;

8) набрання законної сили обвинувальним вироком суду, яким приватний нотаріус засуджений за навмисний злочин;

9) набрання законної сили рішенням суду про визнання приватного нотаріуса недієздатним, обмежено дієздатним або про застосування до нього примусових заходів медичного характеру;

10) набрання законної сили рішенням суду про визнання приватного нотаріуса безвісно відсутнім.

Стаття 30-1. Порядок припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса

Припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса здійснюється Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі за наявності підстав, передбачених цим Законом, шляхом видання наказу про припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.

У випадках, передбачених пунктами 1-3, 5-9 частини першої статті 30 цього Закону, Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі зобов'язані

негайно передати приватному нотаріусу копію наказу про припинення його нотаріальної діяльності.

Приватний нотаріус зобов'язаний припинити нотаріальну діяльність з моменту отримання копії наказу про припинення його нотаріальної діяльності.

Наказ про припинення нотаріальної діяльності може бути оскаржений приватним нотаріусом до Міністерства юстиції України або до суду. Оскарження цього наказу приватним нотаріусом зупиняє реалізацію положень, передбачених частинами п'ятою і шостою цієї статті.

Особа, нотаріальна діяльність якої припинена, зобов'язана протягом одного місяця з дня одержання копії наказу передати до відповідного державного нотаріального архіву всі документи нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса. У разі якщо цей строк є недостатнім, він може бути продовжений рішенням Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, але лише один раз і не більше ніж на місяць.

У разі неможливості або відмови приватного нотаріуса особисто здійснити передачу документів нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса у встановлені строки цей обов'язок покладається на Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, яке в разі необхідності залучає до цього представників органів внутрішніх справ.

Порядок та умови здачі і знищення особистої печатки приватного нотаріуса встановлюються і забезпечуються спеціально уповноваженими органами з питань дозвільної системи.

Припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса означає припинення дії реєстраційного посвідчення.

Стаття 31. Оплата вчинюваних нотаріальних дій

Приватні нотаріуси за вчинення нотаріальних дій справляють плату, розмір якої визначається за домовленістю між нотаріусом та громадянином або юридичною особою.

Оплата додаткових послуг правового характеру, що надаються приватними нотаріусами і не належать до вчинюваної нотаріальної дії, провадиться за домовленістю сторін.

Стаття 32. Оподаткування доходу приватного нотаріуса

З доходу приватного нотаріуса справляється прибутковий податок за ставками, встановленими чинним законодавством України.

Стаття 33. Перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріуса та виконання ним правил нотаріального діловодства

Міністерство юстиції України, Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі здійснюють перевірку організації нотаріальної діяльності нотаріуса та виконання ним правил нотаріального діловодства за певний період. Повторна перевірка з тих питань, які вже були предметом перевірки, не допускається за виключенням перевірки звернень громадян чи юридичних осіб в межах предмету звернення та повноважень Міністерства юстиції України, Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі щодо перевірок організації нотаріальної діяльності.

Перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріуса та виконання ним правил нотаріального діловодства, крім повторних перевірок, передбачених цим Законом, здійснюється не частіше одного разу у два роки виключно у приміщенні, де знаходиться робоче місце (контора) нотаріуса з обов'язковим повідомленням нотаріуса про проведення перевірки.

Нотаріус зобов'язаний надавати посадовим особам, які уповноважені проводити перевірку, відомості і документи щодо організації нотаріальної діяльності та нотаріального діловодства.

У разі виявлення під час перевірки порушень в організації нотаріальної діяльності приватного нотаріуса або неодноразових порушень ним правил нотаріального діловодства Міністерство юстиції України, Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, які проводили перевірку, можуть зупинити або припинити нотаріальну діяльність приватного нотаріуса з підстав, передбачених цим Законом.

Порядок перевірки організації нотаріальної діяльності державних і приватних нотаріусів та виконання ними правил нотаріального діловодства затверджується Міністерством юстиції України.

РОЗДІЛ ІІ
ПОВНОВАЖЕННЯ ЩОДО ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

Стаття 34. Нотаріальні дії, що вчиняють нотаріуси

Нотаріуси вчиняють такі нотаріальні дії:

1) посвідчують правочини (договори, заповіти, довіреності тощо);

2) вживають заходів щодо охорони спадкового майна;

3) видають свідоцтва про право на спадщину;

4) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя;

5) видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів);

6) видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися;

7) провадять опис майна фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або місце перебування якої невідоме;

8) видають дублікати нотаріальних документів, що зберігаються у справах нотаріуса;

9) накладають та знімають заборону щодо відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно) і транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації;

10) засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них;

11) засвідчують справжність підпису на документах;

12) засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;

13) посвідчують факт, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту;

14) посвідчують факт, що фізична особа є живою;

15) посвідчують факт перебування фізичної особи в певному місці;

16) посвідчують час пред'явлення документів;

17) передають заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам;

18) приймають у депозит грошові суми та цінні папери;

19) вчиняють виконавчі написи;

20) вчиняють протести векселів;

21) вчиняють морські протести;

22) приймають на зберігання документи.

На нотаріусів може бути покладено вчинення інших нотаріальних дій згідно із законом.

Тексти договорів, заповітів, довіреностей, свідоцтв, актів про морські протести та протести векселів, перекладів у разі засвідчення нотаріусом вірності перекладу документа з однієї мови на іншу, заяв, на яких нотаріусом засвідчується справжність підпису, за винятком тих примірників, що залишаються у справах нотаріуса, а також дублікатів нотаріальних документів, викладаються на спеціальних бланках нотаріальних документів. Зразок, опис, порядок витрачання, зберігання, обігу та звітності спеціальних бланків нотаріальних документів установлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 35. Нотаріальні дії, що вчиняються в державних нотаріальних архівах

Державні нотаріуси в державних нотаріальних архівах видають дублікати і засвідчують вірність копій і виписок з документів, які зберігаються у справах цих архівів.

Стаття 36. Виключено.

Стаття 37. Нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами органів місцевого самоврядування

У населених пунктах, де немає нотаріусів, уповноважені на це посадові особи органу місцевого самоврядування вчиняють такі нотаріальні дії:

1) вживають заходів щодо охорони спадкового майна;

2) посвідчують заповіти (крім секретних);

3) видають дублікати посвідчених ними документів;

4) засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них;

5) засвідчують справжність підпису на документах.

Зазначені посадові особи органів місцевого самоврядування не мають права на оформлення документів, призначених для використання за межами державного кордону.

Стаття 38. Нотаріальні дії, вчинювані консульськими установами України

Консульські установи України вчиняють такі нотаріальні дії:

1) посвідчують угоди (договори, заповіти, доручення тощо), крім іпотечних договорів, угод про відчуження та заставу жилих будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні;

2) вживають заходів до охорони спадкового майна;

3) видають свідоцтва про право на спадщину;

4) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя;

5) засвідчують вірність копій документів і виписок з них;

6) засвідчують справжність підпису на документах;

7) засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;

8) посвідчують факт, що громадянин є живим;

9) посвідчують факт знаходження громадянина в певному місці;

10) посвідчують тотожність громадянина з особою, зображеною на фотокартці;

11) посвідчують час пред'явлення документів;

12) приймають в депозит грошові суми і цінні папери;

13) вчиняють виконавчі написи;

14) приймають на зберігання документи;

15) вчиняють морські протести.

Законодавством України можуть бути передбачені й інші дії, що вчиняються консульськими установами України.

Стаття 39. Порядок вчинення нотаріальних дій

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами та посадовими особами органів місцевого самоврядування встановлюється цим Законом та іншими актами законодавства України.

Порядок вчинення нотаріальних дій консульськими установами встановлюється цим Законом, Консульським статутом України та іншими актами законодавства України.

Стаття 40. Заповіти (крім секретних) і довіреності, прирівнювані до нотаріально посвідчених

До нотаріально посвідчених заповітів (крім секретних) прирівнюються:

1) заповіти осіб, які перебувають на лікуванні у лікарні, госпіталі, іншому стаціонарному закладі охорони здоров'я, а також осіб, які проживають у будинках для осіб похилого віку та інвалідів, посвідчені головними лікарями, їх заступниками з медичної частини або черговими лікарями цих лікарень, госпіталів, інших стаціонарних закладів охорони здоров'я, а також начальниками госпіталів, директорами або головними лікарями будинків для осіб похилого віку та інвалідів;

2) заповіти осіб, які перебувають під час плавання на морських, річкових суднах, що ходять під прапором України, посвідчені капітанами цих суден;

3) заповіти осіб, які перебувають у пошукових або інших експедиціях, посвідчені начальниками цих експедицій;

4) заповіти військовослужбовців, а в пунктах дислокації військових частин, з'єднань, установ, військово-навчальних закладів, де немає нотаріусів чи посадових осіб органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, також заповіти працівників, членів їх сімей і членів сімей військовослужбовців, посвідчені командирами (начальниками) цих частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів;

5) заповіти осіб, які тримаються в установах виконання покарань, посвідчені начальниками таких установ;

6) заповіти осіб, які тримаються у слідчих ізоляторах, посвідчені начальниками слідчих ізоляторів.

До нотаріально посвідчених довіреностей прирівнюються:

1) довіреності військовослужбовців або інших осіб, які перебувають на лікуванні в госпіталях, санаторіях та інших військово-лікувальних закладах, посвідчені начальниками цих закладів, їх заступниками з медичної частини, старшими або черговими лікарями;

2) довіреності військовослужбовців, а в пунктах дислокації військової частини, з'єднань, установ, військово-навчальних закладів, де немає нотаріуса чи посадових осіб органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, також довіреності

працівників, членів їх сімей і членів сімей військовослужбовців, посвідчені командирами (начальниками) цих частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів;

3) довіреності осіб, які тримаються в установах виконання покарань чи слідчих ізоляторах, посвідчені начальниками таких установ чи слідчих ізоляторів;

4) довіреності осіб, які проживають у населених пунктах, де немає нотаріусів, посвідчені уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування, крім довіреностей на право розпорядження нерухомим майном, довіреності на управління і розпорядження корпоративними правами та довіреностей на користування та розпорядження транспортними засобами.

Посадові особи, зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, зобов'язані негайно передати по одному примірнику посвідчених ними заповітів у державний нотаріальний архів за місцем проживання заповідача.

Капітани морських суден зобов'язані передати по одному примірнику посвідчених ними заповітів начальникові порту України або консулові України в іноземному порту для подальшого надсилання їх до державного нотаріального архіву за місцем проживання заповідача.

Державний нотаріус державного нотаріального архіву зобов'язаний перевірити законність заповіту, що надійшов на зберігання, та залишити у себе отриманий ним примірник заповіту з повідомленням про це заповідача та посадової особи, яка посвідчила заповіт. У разі встановлення невідповідності заповіту законові державний нотаріус державного нотаріального архіву повідомляє про це заповідача і посадову особу, яка посвідчила заповіт.

У разі якщо заповідач не мав місця проживання в Україні або місце проживання заповідача невідоме, заповіт надсилається до Київського державного нотаріального архіву.

Посвідчення заповітів і довіреностей посадовими особами, зазначеними в цій статті, проводиться з дотриманням вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Стаття 40-1. Засвідчення справжності підпису на документах начальником установи виконання покарань

Начальник установи виконання покарань засвідчує справжність підпису особи, яка перебуває в такій установі, відповідно до статті 78 цього Закону.

Засвідчення начальником установи виконання покарань справжності підпису на документах прирівнюється до нотаріального засвідчення справжності підпису.

РОЗДІЛ ІІІ
ПРАВИЛА ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

ГЛАВА 4. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

Стаття 41. Місце вчинення нотаріальних дій

Нотаріальні дії можуть вчинятися будь-яким нотаріусом чи посадовою особою органів місцевого самоврядування, за винятком випадків, передбачених статтями 9, 55, 60, 65, 66, 70-73, 85, 93 і 103 цього Закону, та інших випадків, передбачених законодавством України.

Нотаріальні дії вчиняються в приміщенні державної нотаріальної контори, в державному нотаріальному архіві, приміщенні, яке є робочим місцем приватного нотаріуса, чи приміщенні органів місцевого самоврядування. В окремих випадках, коли громадянин не може з'явитися в зазначене приміщення, а також коли того вимагають особливості посвідчуваної угоди, нотаріальні дії можуть бути вчинені поза вказаними приміщеннями.

Стаття 42. Строки вчинення нотаріальних дій

Нотаріальні дії вчиняються після їх оплати, а також у передбачених законом випадках після сплати до бюджету податку з доходів фізичних осіб та в день подачі всіх необхідних документів.

Вчинення нотаріальної дії може бути відкладено в разі необхідності витребування додаткових відомостей або документів від фізичних та юридичних осіб або надсилання документів на

експертизу, а також якщо відповідно до закону нотаріус повинен впевнитись у відсутності у заінтересованих осіб заперечень проти вчинення цієї дії.

Строк, на який відкладається вчинення нотаріальної дії в цих випадках, не може перевищувати одного місяця.

За обґрунтованою письмовою заявою заінтересованої особи, яка звернулася до суду та на підставі отриманого від суду повідомлення про надходження позовної заяви заінтересованої особи, яка оспорює право або факт, про посвідчення якого просить інша заінтересована особа, вчинення нотаріальної дії зупиняється до вирішення справи судом.

Законами України можуть бути встановлені також інші підстави для відкладення або зупинення вчинення нотаріальних дій.

Стаття 43. Установлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії

Не допускається вчинення нотаріальної дії у разі відсутності осіб — її учасників або їх уповноважених представників.

При вчиненні нотаріальної дії нотаріуси встановлюють особу учасників цивільних відносин, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії.

Встановлення особи здійснюється за паспортом або за іншими документами, які унеможливлюють виникнення будь-яких сумнівів щодо особи громадянина, який звернувся за вчиненням нотаріальної дії (паспорт громадянина України, паспорт громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичний чи службовий паспорт, посвідчення особи моряка, посвідка на проживання особи, яка мешкає в Україні, національний паспорт іноземця або документ, що його замінює, посвідчення інваліда чи учасника Великої Вітчизняної війни, посвідчення, видане за місцем роботи фізичної особи). Посвідчення водія, особи моряка, інваліда чи учасника Великої Вітчизняної війни, посвідчення, видане за місцем роботи фізичної особи, не можуть бути використані громадянином України для встановлення його особи під час укладення правочинів.

Особа віком до 16 років встановлюється за свідоцтвом про народження за умови підтвердження батьками (одним з батьків) того, що ця особа є їх дитиною.

Стаття 44. Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб і перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичних осіб, перевірка повноважень представника фізичної або юридичної особи. Встановлення намірів сторін вчиняти правочин

Під час посвідчення правочинів визначається обсяг цивільної дієздатності фізичних осіб, які беруть у них участь.

Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичної особи здійснюється за паспортом або іншими документами, передбаченими статтею 43 цього Закону (крім посвідчення водія, особи моряка, інваліда чи учасника Великої Вітчизняної війни, посвідчення, виданого за місцем роботи фізичної особи), які унеможливлюють виникнення будь-яких сумнівів щодо обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. У разі потреби нотаріусу надається довідка про те, що особа не страждає на психічний розлад, який може вплинути на її здатність усвідомлювати свої дії та (або) керувати ними.

У разі наявності сумнівів щодо обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, нотаріус зобов'язаний звернутися до органу опіки та піклування за місцем проживання відповідної фізичної особи для встановлення факту відсутності опіки або піклування над такою фізичною особою.

При перевірці цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи нотаріус зобов'язаний ознайомитися з установчими документами, витягом з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців цієї юридичної особи і перевірити, чи відповідає нотаріальна дія, яка вчиняється, обсягу її цивільної правоздатності та дієздатності.

У разі наявності у нотаріуса сумнівів щодо поданих документів він може витребувати від цієї юридичної особи, державного реєстратора, органів державної податкової служби, інших органів, установ та фізичних осіб додаткові відомості або документи.

Нотаріус при посвідченні правочинів, вчиненні інших нотаріальних дій за участю уповноваженого представника встановлює його особу відповідно до вимог статті 43 цього Закону, а також перевіряє обсяг його повноважень.

Нотаріусу подається довіреність або інший документ, що надає повноваження представникові. Дійсність довіреності перевіряється нотаріусом за допомогою Єдиного реєстру довіреностей.

Якщо від імені юридичної особи діє колегіальний орган, нотаріусу подається документ, в якому закріплено повноваження даного органу та розподіл обов'язків між його членами.

У разі наявності сумнівів щодо уповноваженого представника, а також його цивільної дієздатності та правоздатності нотаріус має право зробити запит до відповідної фізичної чи юридичної особи.

Нотаріус зобов'язаний встановити дійсні наміри кожної із сторін до вчинення правочину, який він посвідчує, а також відсутність у сторін заперечень щодо кожної з умов правочину.

Встановлення дійсних намірів кожного з учасників правочину здійснюється шляхом встановлення нотаріусом однакового розуміння сторонами значення, умов правочину та його правових наслідків для кожної із сторін.

Встановлення дійсних намірів однієї із сторін правочину може бути здійснено нотаріусом за відсутності іншої сторони з метою виключення можливості стороннього впливу на її волевиявлення.

Правочин посвідчується нотаріусом, якщо кожна із сторін однаково розуміє значення, умови правочину та його правові наслідки, про що свідчать особисті підписи сторін на правочині.

Стаття 45. Підписання нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів

При посвідченні правочинів і вчиненні інших нотаріальних дій у випадках, передбачених законодавством, нотаріусом перевіряється справжність підписів учасників правочинів та інших осіб, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії.

Нотаріально посвідчувані правочини, а також заяви та інші документи підписуються у присутності нотаріуса. Якщо заява чи інший документ підписані за відсутності нотаріуса, особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, повинна особисто підтвердити, що документ підписаний нею.

Якщо фізична особа внаслідок фізичної вади або хвороби не може власноручно підписати документ, то за її дорученням у її присутності та в присутності нотаріуса цей документ може підписати інша особа. Про причини, з яких фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, не могла підписати

документ, зазначається у посвідчувальному написі. Правочин за особу, яка не може підписати його, не може підписувати особа, на користь або за участю якої його посвідчено.

Стаття 46. Витребовування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальної дії

Нотаріуси або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, має право витребовувати від фізичних та юридичних осіб відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальної дії.

Відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій, повинні бути подані в строк, визначений нотаріусом. Цей строк не може перевищувати одного місяця.

Неподання відомостей та документів на вимогу нотаріуса є підставою для відкладення, зупинення вчинення нотаріальної дії або відмови у її вчиненні.

Стаття 47. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії

Документи, викладені на двох і більше аркушах, що подаються для вчинення нотаріальної дії, повинні бути прошиті у спосіб, що унеможливлює їх роз'єднання без порушення цілісності, а аркуші пронумеровані і скріплені печаткою юридичної особи, яка видала документ.

Тексти нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв, засвідчуваних копій (фотокопій) документів і витягів з них, тексти перекладів та заяв повинні бути написані зрозуміло і чітко, дати, що стосуються змісту посвідчуваних правочинів, повинні бути позначені хоча б один раз словами, а назви юридичних осіб та їх ідентифікаційний код за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців — без скорочень із зазначенням їх місцезнаходження. Прізвища, імена та по батькові фізичних осіб, їх місце проживання та ідентифікаційний номер за даними Державного реєстру фізичних осіб платників податків, крім уповноважених представників юридичних осіб, повинні бути написані повністю, а у випадках, передбачених законами, — із зазначенням дати їх народження.

Для вчинення нотаріальних дій не приймаються документи, які не відповідають вимогам законодавства або містять відомості, що

принижують честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи або ділову репутацію юридичної особи, які мають підчистки або дописки, закреслені слова чи інші незастережні виправлення, документи, тексти яких неможливо прочитати внаслідок пошкодження, а також документи, написані олівцем.

Стаття 48. Вчинення посвідчувальних написів та видача свідоцтв

При посвідченні угод, засвідченні вірності копій документів і виписок з них, справжності підпису на документах, вірності перекладу документів з однієї мови на іншу, а також при посвідченні часу пред'явлення документа на відповідних документах вчиняються посвідчувальні написи.

На підтвердження права на спадщину, права власності, посвідчення фактів, що громадянин є живим, перебування його у певному місці, тотожності громадянина з особою, зображеною на фотокартці, про прийняття на збереження документів видаються відповідні свідоцтва.

Стаття 49. Відмова у вчиненні нотаріальних дій

Нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, якщо:

1) вчинення такої дії суперечить законодавству України;

2) не подано відомості (інформацію) та документи, необхідні для вчинення нотаріальної дії;

3) дія підлягає вчиненню іншим нотаріусом або посадовою особою, яка вчиняє нотаріальні дії;

4) є сумніви у тому, що фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, усвідомлює значення, зміст, правові наслідки цієї дії або ця особа діє під впливом насильства;

5) з проханням про вчинення нотаріальної дії звернулась особа, яка в установленому порядку визнана недієздатною, або уповноважений представник не має необхідних повноважень;

6) правочин, що укладається від імені юридичної особи, суперечить цілям, зазначеним у їх статуті чи положенні, або виходить за межі їх діяльності;

7) особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії, не внесла плату за її вчинення;

8) особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії, не внесла встановлені законодавством платежі, пов'язані з її вчиненням;

9) в інших випадках, передбачених цим Законом.

Нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, не приймає для вчинення нотаріальних дій документи, якщо вони не відповідають вимогам, встановленим у статті 47 цього Закону, або містять відомості, передбачені частиною третьою статті 47 цього Закону.

Нотаріусу або посадовій особі, яка вчиняє нотаріальні дії, забороняється безпідставно відмовляти у вчиненні нотаріальної дії.

На вимогу особи, якій відмовлено у вчиненні нотаріальної дії, нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, зобов'язані викласти причини відмови в письмовій формі і роз'яснити порядок її оскарження. Про відмову у вчиненні нотаріальної дії нотаріус протягом трьох робочих днів виносить відповідну постанову.

Стаття 50. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні

Нотаріальна дія або відмова у її вчиненні, нотаріальний акт оскаржуються до суду.

Право на оскарження нотаріальної дії або відмови у її вчиненні, нотаріального акта має особа, прав та інтересів якої стосуються такі дії чи акти

Стаття 51. Заходи, що вживаються нотаріусом або посадовою особою, яка вчиняє нотаріальні дії, при виявленні порушення законодавства

Нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, у разі виявлення під час вчинення нотаріальних дій порушення законодавства негайно повідомляє про це відповідні правоохоронні органи для вжиття необхідних заходів.

Якщо справжність поданого документа викликає сумнів, нотаріус або посадова особа, які вчиняють нотаріальні дії, вправі залишити цей документ і надіслати його до експертної установи (експерта) для проведення експертизи, оплата якої здійснюється в установленому законом порядку.

У разі виявлення нотаріусом або посадовою особою, які вчиняють нотаріальні дії, що ними допущено помилку при вчиненні

нотаріальної дії або вчинена нотаріальна дія не відповідає законодавству, нотаріус або посадова особа, які вчиняють нотаріальні дії, зобов'язані повідомити про це сторони (осіб), стосовно яких вчинено нотаріальну дію, для вжиття заходів щодо скасування зазначеної нотаріальної дії відповідно до законодавства.

Стаття 52. Реєстрація нотаріальних дій

Про всі нотаріальні дії, вчинені нотаріусами або посадовими особами органів місцевого самоврядування, робиться запис у реєстрах для реєстрації нотаріальних дій після того, як нотаріус зробить посвідчувальний напис на документі або підпише документ, що ним видається.

Кожна нотаріальна дія реєструється під окремим порядковим номером. Номер, під яким нотаріальна дія зареєстрована, зазначається на документі, що видається нотаріусом, чи в посвідчувальному написі.

Реєстр для реєстрації нотаріальних дій повинен бути прошнурований, аркуші пронумеровані. Кількість аркушів у реєстрі повинна бути засвідчена підписом посадової особи відповідного органу юстиції та печаткою Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі. Кожний нотаріус веде окремий реєстр.

Запис у реєстрі робиться чітко, розбірливо, із заповненням усіх граф, передбачених за встановленою формою. Не допускаються підчистки, дописки, інші незастережні виправлення та запис олівцем.

Запис у реєстрі є доказом вчинення нотаріальної дії.

Порядок ведення реєстрів для реєстрації нотаріальних дій та їх форма встановлюються Міністерством юстиції України.

Стаття 53. Видача дубліката нотаріально посвідченого документа

У разі втрати або зіпсування документа, посвідченого або виданого нотаріусом чи посадовою особою органу місцевого самоврядування, за письмовою заявою осіб, перелічених у першому реченні частини п'ятої статті 8 цього Закону, видається дублікат втраченого документа.

Видача дубліката втраченого або зіпсованого документа здійснюється державним нотаріальним архівом. До передачі в архів примірників документів, посвідчених або виданих нотаріусом чи посадовою особою органу місцевого самоврядування, дублікат втраченого документа видається відповідно нотаріусом чи посадовою особою виконавчого комітету за місцем його зберігання.

Державний нотаріальний архів чи державна нотаріальна контора видають також дублікати заповітів, які надійшли на зберігання від посадових осіб, зазначених у статті 40 цього Закону.

ГЛАВА 5. ПОСВІДЧЕННЯ УГОД

Стаття 54. Угоди, що посвідчуються у нотаріальному порядку

Нотаріуси та посадові особи органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, посвідчують угоди, щодо яких законодавством встановлено обов'язкову нотаріальну форму, а також за бажанням сторін й інші угоди.

Нотаріуси або посадові особи, які вчиняють нотаріальні дії, перевіряють, чи відповідає зміст посвідчуваної ними угоди вимогам закону і дійсним намірам сторін.

Стаття 55. Посвідчення угод про відчуження та заставу майна

Угоди про відчуження та заставу майна, що підлягає реєстрації, посвідчуються за умови подання документів, що підтверджують право власності на майно, що відчужується або заставляється. У разі застави майбутнього майна або створення забезпечувального обтяження в майбутньому майні нотаріусу надаються документи, що підтверджують наявність прав на набуття такого майна у власність у майбутньому.

При посвідченні угод про відчуження або заставу жилого будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна перевіряється відсутність заборони відчуження або арешту майна.

В разі наявності заборони угода про відчуження майна, обтяженого боргом, посвідчується лише у разі згоди кредитора і набувача на переведення боргу на набувача.

Посвідчення правочинів щодо відчуження, іпотеки житлового будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна, а також правочинів щодо відчуження, застави транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації, провадиться за місцезнаходженням (місцем реєстрації) цього майна або за місцезнаходженням (місцем реєстрації) однієї із сторін відповідного правочину.

Угоди про відчуження жилого будинку, стороною в яких є фізична особа, та будівництво якого не закінчено і здійснюється з використанням коштів місцевих бюджетів, посвідчуються за наявності рішення виконавчого комітету місцевої ради або відповідної місцевої державної адміністрації про згоду на таке відчуження.

Іпотечні договори, предметом іпотеки за якими є нерухомість, яка належить третім особам і стане власністю іпотекодавця після укладання такого договору, посвідчуються до моменту оформлення встановленого законодавством документа про право власності іпотекодавця на нерухомість.

Після оформлення встановленого законодавством документа про право власності іпотекодавця на нерухомість, що є предметом іпотеки, іпотекодержатель реєструє у встановленому законом порядку обтяження прав власника на нерухомість. Якщо іпотечним договором передбачено накладення заборони відчуження нерухомого майна, яке є предметом іпотеки, нотаріус накладає таку заборону за повідомленням іпотекодержателя.

Іпотечні договори, іпотекою за якими є майнові права на нерухомість, будівництво якої не завершено, посвідчуються за умови подання документів, які підтверджують майнові права на нерухомість.

Після закінчення будівництва збудована нерухомість продовжує бути предметом іпотеки відповідно до умов іпотечного договору. У цьому разі іпотекодержатель на підставі документа про право власності реєструє у встановленому законом порядку обтяження прав власника на збудовану нерухомість. Якщо іпотечним договором передбачено, нотаріус накладає заборону на відчуження нерухомості, яка є предметом іпотеки, за повідомленням іпотекодержателя. У разі зміни характеристик нерухомості, яка є предметом іпотеки (зміна площі нерухомості, зміни у плануванні приміщень тощо), нотаріус на підставі документа, який підтверджує

право власності на нерухомість, зобов'язаний зробити відмітку на примірнику іпотечного договору, що належить іпотекодержателю. При цьому нотаріус не має права вимагати додаткових документів та згоди іпотекодавця.

Стаття 56. Посвідчення заповітів

Нотаріуси або посадові особи, які вчиняють нотаріальні дії, посвідчують заповіти дієздатних громадян, складені відповідно до вимог законодавства України і особисто подані ними нотаріусу або посадовій особі, яка вчиняє нотаріальні дії, а також забезпечують державну реєстрацію заповітів у Спадковому реєстрі відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Посвідчення заповіту через представника, а також одного заповіту від імені кількох осіб не допускається.

При посвідченні заповіту від заповідача не вимагається подання доказів, які підтверджують його право на майно, що заповідається.

Стаття 57. Порядок зміни і скасування заповітів

Нотаріус, завідуючий державним нотаріальним архівом, посадова особа органу місцевого самоврядування при одержанні заяви про скасування чи зміну заповіту, а також при наявності нового заповіту, який скасовує чи змінює раніше складений заповіт, роблять про це відмітку на примірнику заповіту, що зберігається в державній нотаріальній конторі, у приватного нотаріуса, в державному нотаріальному архіві чи у виконавчому комітеті сільської, селищної, міської Ради народних депутатів, та в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій і забезпечують державну реєстрацію нового заповіту, змін до заповіту, скасування заповіту у Спадковому реєстрі відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Справжність підпису на заяві про скасування чи зміну заповіту повинна бути нотаріально засвідчена.

Нотаріус, посадова особа органу місцевого самоврядування, яким в ході посвідчення заповіту стало відомо про наявність раніше складеного заповіту, повідомляють про вчинену нотаріальну дію державний нотаріальний архів чи нотаріуса, виконавчий комітет сільської, селищної, міської Ради народних депутатів, де збері-

гається примірник раніше посвідченого заповіту. Викладене стосується і державного нотаріуса, який одержав на зберігання заповіт, посвідчений однією із посадових осіб, перелічених у статті 40 цього Закону.

Стаття 58. Посвідчення доручень. Припинення дії доручень

Нотаріуси або посадові особи, які вчиняють нотаріальні дії, посвідчують доручення, складені від імені однієї або кількох осіб, на ім'я однієї особи або кількох осіб.

Строк, на який може бути видано доручення, визначається цивільним законодавством України.

Доручення, видане в порядку передоручення, підлягає нотаріальному посвідченню після подання основного документа, в якому застережено право на передоручення, або після подання доказів того, що представник за основним дорученням примушений до цього обставинами для охорони інтересів особи, яка видала доручення.

Доручення, видане в порядку передоручення, не може містити в собі більше прав, ніж їх передано за основним дорученням. Строк дії доручення, виданого за передорученням, не може перевищувати строку дії основного доручення, на підставі якого воно видане.

Припинення дії доручення провадиться в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

Стаття 59. Кількість примірників документів, в яких викладено зміст угод

Документи, в яких викладено зміст угод, що посвідчуються в нотаріальному порядку, подаються нотаріусу або посадовій особі органу місцевого самоврядування, яка вчиняє нотаріальні дії, не менш ніж у двох примірниках, один з яких залишається у справах державної нотаріальної контори, приватного нотаріуса, у виконавчому комітеті сільської, селищної, міської Ради народних депутатів.

ГЛАВА 6. ВЖИТТЯ ЗАХОДІВ ДО ОХОРОНИ СПАДКОВОГО МАЙНА

Стаття 60. Охорона спадкового майна

Нотаріус за місцем відкриття спадщини за повідомленням підприємств, установ, організацій, громадян або на підставі рішення суду про оголошення фізичної особи померлою чи за своєю ініціативою, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, — посадова особа органу місцевого самоврядування, яка вчиняє нотаріальні дії, вживають заходів до охорони спадкового майна, коли це потрібно в інтересах спадкоємців, відказоодержувачів, кредиторів або держави. Ці заходи вживаються ними безпосередньо або шляхом доручення нотаріусам чи посадовим особам органів місцевого самоврядування за місцезнаходженням майна.

Посадові особи органів місцевого самоврядування повідомляють нотаріуса за місцем відкриття спадщини про вжиті заходи щодо охорони спадкового майна.

За повідомленням громадян, підприємств, установ, організацій заходи щодо охорони спадкового майна можуть вживатися нотаріусами або посадовими особами органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, за місцезнаходженням цього майна з повідомленням про вжиті заходи нотаріуса за місцем відкриття спадщини.

У разі одержання від суду рішення про оголошення фізичної особи померлою державний нотаріальний архів передає це рішення нотаріусу за місцем відкриття спадщини для вжиття заходів з охорони спадкового майна. Якщо у відповідному населеному пункті немає нотаріуса, таке рішення передається державним нотаріальним архівом до виконавчого комітету сільської, селищної чи міської ради.

Стаття 61. Опис спадкового майна і передача його на зберігання

Для охорони спадкового майна нотаріуси та посадові особи органів місцевого самоврядування провадять опис майна і передають його на зберігання спадкоємцям або іншим особам.

Якщо у складі спадщини є майно, що потребує управління, а також у разі подання позову кредиторами спадкодавця до прий-

няття спадщини спадкоємцями нотаріус призначає хранителя майна. У місцевості, де немає нотаріуса, посадова особа органу місцевого самоврядування призначає у цих випадках над спадковим майном опікуна.

Хранителі, опікуни та інші особи, яким передано на зберігання спадкове майно, попереджаються про відповідальність за розтрату або приховування спадкового майна, а також про матеріальну відповідальність за заподіяні збитки.

Стаття 62. Винагорода за зберігання спадкового майна

Хранителі, опікуни та інші особи, яким передано на зберігання спадкове майно, якщо вони не є спадкоємцями, мають право одержати від спадкоємців винагороду за зберігання спадкового майна в розмірі, передбаченому чинним законодавством України.

Вказані особи також мають право на відшкодування необхідних витрат по зберіганню і управлінню спадковим майном, за вирахуванням фактично одержаної вигоди від використання цього майна.

Стаття 63. Повідомлення спадкоємців про відкриття спадщини

Нотаріус, який одержав від спадкоємців повідомлення про відкриття спадщини, зобов'язаний повідомити про це тих спадкоємців, місце проживання або роботи яких йому відоме.

Нотаріус може також зробити виклик спадкоємців шляхом публічного оголошення або повідомлення про це у пресі.

Стаття 64. Видача грошових сум із спадкового майна

Нотаріус до прийняття спадщини одним чи всіма спадкоємцями, а якщо спадщина переходить до держави, то до видачі державі свідоцтва про право на спадщину дає розпорядження про видачу із спадкового майна грошових сум на покриття витрат:

по догляду за спадкодавцем під час його хвороби, а також на його поховання;

на утримання осіб, які перебували на утриманні спадкодавця;

на задоволення претензій, зумовлених законодавством про працю, та інших претензій, прирівняних до них;

на охорону спадкового майна і управління ним, а також витрат, пов'язаних із повідомленням спадкоємців про відкриття спадщини.

За заявою громадської організації за місцем останньої роботи або проживання спадкодавця, родичів чи інших близьких осіб померлого, у якого не залишилось спадкоємців, про встановлення йому надгробка нотаріус в разі наявності грошового вкладу на ім'я померлого дає розпорядження банківській установі про переказ підприємству або організації, що встановлює надгробок, його вартості.

В разі відсутності у складі спадкового майна грошових сум нотаріус дає розпорядження про видачу із спадкового майна речей, вартість яких не повинна перевищувати суми фактично зроблених витрат на потреби, зазначені у частинах першій та другій цієї статті.

Стаття 65. Припинення охорони спадкового майна

Охорона спадкового майна триває до прийняття спадщини всіма спадкоємцями, а якщо її не прийнято — до закінчення строку, встановленого цивільним законодавством України для прийняття спадщини.

Про припинення охорони спадкового майна нотаріус за місцем відкриття спадщини попередньо повідомляє спадкоємців, а в разі переходу майна за правом спадкоємства до держави — відповідні фінансові органи.

ГЛАВА 7. ВИДАЧА СВІДОЦТВ ПРО ПРАВО НА СПАДЩИНУ

Стаття 66. Свідоцтво про право на спадщину та строки його видачі

На майно, що переходить за правом спадкоємства до спадкоємців або держави, нотаріусом за місцем відкриття спадщини видається свідоцтво про право на спадщину.

Видача свідоцтва провадиться у строки, встановлені цивільним законодавством України.

Стаття 67. Порядок видачі свідоцтва про право на спадщину

Свідоцтво про право на спадщину видається за письмовою заявою спадкоємців, які прийняли спадщину в порядку, встановленому цивільним законодавством, на ім'я всіх спадкоємців або за їх бажанням кожному з них окремо.

Спадкоємці, які пропустили строк для прийняття спадщини, можуть бути за згодою всіх інших спадкоємців, які прийняли спадщину, включені до свідоцтва про право на спадщину як такі, що прийняли спадщину. Така згода спадкоємців повинна бути викладена у письмовій формі і подана нотаріусу до видачі свідоцтва про право на спадщину.

Про видачу свідоцтва про право на спадщину на ім'я неповнолітнього чи недієздатного спадкоємця нотаріус повідомляє органи опіки та піклування за місцем проживання спадкоємця для охорони його майнових інтересів.

При переході спадкового майна до держави свідоцтво про право на спадщину видається відповідному фінансовому органові.

Стаття 68. Видача свідоцтва про право на спадщину за законом

Нотаріус при видачі свідоцтва про право на спадщину за законом перевіряє факт смерті спадкодавця, час і місце відкриття спадщини, наявність підстав для закликання до спадкоємства за законом осіб, які подали заяву про видачу свідоцтва, та склад спадкового майна.

Спадкоємці за законом, які позбавлені можливості подати документи, що підтверджують наявність підстав для закликання до спадкоємства, можуть бути за письмовою згодою всіх інших спадкоємців, які прийняли спадщину і подали докази родинних, шлюбних чи інших відносин із спадкодавцем, включені до свідоцтва про право на спадщину.

Стаття 69. Видача свідоцтва про право на спадщину за заповітом

Нотаріус при видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом перевіряє факт смерті спадкодавця, наявність заповіту, час і місце відкриття спадщини, склад спадкового майна.

Нотаріус також перевіряє коло осіб, які мають право на обов'язкову частку в спадщині.

ГЛАВА 8. ВИДАЧА СВІДОЦТВА ПРО ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЧАСТКУ В СПІЛЬНОМУ МАЙНІ ПОДРУЖЖЯ

Стаття 70. Видача свідоцтв на підставі спільної заяви

Нотаріус на підставі спільної письмової заяви подружжя видає одному або кожному з них свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя, набутому ним за час шлюбу.

Таке свідоцтво може бути видано кожному з подружжя як під час перебування у шлюбі, так і після розірвання шлюбу.

Свідоцтво про право власності на жилий будинок, квартиру, дачу, садовий будинок, гараж, земельну ділянку та інше нерухоме майно видається нотаріусом за місцем знаходження цього майна.

Стаття 71. Видача свідоцтва в разі смерті одного з подружжя

У разі смерті одного з подружжя свідоцтво про право власності на частку в їх спільному майні видається нотаріусом на підставі письмової заяви другого з подружжя з наступним повідомленням спадкоємців померлого, які прийняли спадщину. Таке свідоцтво може бути видано на половину спільного майна.

На підставі письмової заяви спадкоємців, які прийняли спадщину, за згодою другого з подружжя, що є живим, у свідоцтві про право власності може бути визначена і частка померлого у спільній власності.

Свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з них видається нотаріусом за місцем відкриття спадщини.

ГЛАВА 9. ВИДАЧА СВІДОЦТВА ПРО ПРИДБАННЯ ЖИЛИХ БУДИНКІВ З ПРИЛЮДНИХ ТОРГІВ

Стаття 72. Видача свідоцтва про придбання нерухомого майна, яке було предметом застави (іпотеки)

Придбання жилого будинку (квартири) з прилюдних торгів оформлюється нотаріусом за місцезнаходженням будинку (квартири) шляхом видачі набувачу свідоцтва про придбання жилого будинку (квартири). Якщо торги не відбулися, свідоцтво про придбання жилого будинку (квартири) видається стягувачеві.

Придбання нерухомого майна, яке було предметом застави (іпотеки), оформлюється нотаріусом за місцезнаходженням цього нерухомого майна шляхом видачі набувачу свідоцтва про придбання нерухомого майна.

Свідоцтва про придбання жилого будинку (квартири) з прилюдних торгів видаються на підставі акта про продаж будинку (квартири) з прилюдних торгів чи акта про те, що будинок (квартира) залишено за стягувачем у зв'язку з тим, що торги не відбулися.

Свідоцтва про придбання нерухомого майна видаються на підставі акта про придбання нерухомого майна або реалізацію предмета іпотеки.

ГЛАВА 10. НАКЛАДАННЯ ЗАБОРОНИ ВІДЧУЖЕННЯ НЕРУХОМОГО МАЙНА

Стаття 73. Накладання заборони

Нотаріус чи посадова особа органу місцевого самоврядування за місцем розташування жилого будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, іншого нерухомого майна чи місцем розташування земельної ділянки, або за місцезнаходженням однієї із сторін правочину накладають заборону їх відчуження:

за повідомленням установи банку, підприємства або організації про видачу громадянину позики (кредиту) на будівництво, капітальний ремонт чи купівлю жилого будинку (квартири);

при посвідченні договору довічного утримання;

при посвідченні договору про заставу жилого будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна;

за повідомленням іпотекодержателя;

в усіх інших випадках, передбачених законом.

Стаття 74. Зняття заборони

Одержавши повідомлення установи банку, підприємства чи організації про погашення позики (кредиту), повідомлення про припинення іпотечного договору або договору застави, а також припинення чи розірвання договору довічного утримання, нотаріус або посадова особа виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради знімає заборону відчуження жилого будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна.

ГЛАВА 11. ЗАСВІДЧЕННЯ ВІРНОСТІ КОПІЙ ДОКУМЕНТІВ І ВИПИСОК З НИХ, СПРАВЖНОСТІ ПІДПИСІВ І ВІРНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

Стаття 75. Засвідчення вірності копій документів

Нотаріуси, посадові особи органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, засвідчують вірність копій документів, виданих підприємствами, установами і організаціями за умови, що ці документи не суперечать законові, мають юридичне значення і засвідчення вірності їх копій не заборонено законом.

Вірність копії документа, виданого громадянином, засвідчується у тих випадках, коли справжність підпису громадянина на оригіналі цього документа засвідчена нотаріусом або посадовою особою органу місцевого самоврядування чи підприємством, установою, організацією за місцем роботи, навчання, проживання чи лікування громадянина.

Стаття 76. Засвідчення вірності копії з копії документа

Вірність копії з копії документа може бути засвідчена нотаріусом, посадовою особою органу місцевого самоврядування, якщо вірність копії засвідчена в нотаріальному порядку або якщо

ця копія видана підприємством, установою, організацією, що видала оригінал документа. В останньому випадку копія документа повинна бути викладена на бланку даного підприємства, установи, організації з прикладенням печатки і з відміткою про те, що оригінал документа знаходиться на даному підприємстві, в установі, організації.

Стаття 77. Засвідчення вірності виписки з документа

Вірність виписки може бути засвідчена лише у тому разі, коли її зроблено з документа, в якому містяться рішення кількох не зв'язаних між собою питань. Виписка повинна відтворювати повний текст частини документа з певного питання.

Засвідчення вірності виписки з документа здійснюється за правилами, передбаченими статтями 75 і 76 цього Закону.

Стаття 78. Засвідчення справжності підпису на документах

Нотаріус, посадова особа органу місцевого самоврядування, начальник установи виконання покарань засвідчують справжність підпису на документах, зміст яких не суперечить законові і які не мають характеру угод та не містять у собі відомостей, що порочать честь і гідність людини.

На угоді може бути засвідчена справжність підпису особи, що підписалась за іншу особу, яка не могла це зробити власноручно внаслідок фізичної вади, хвороби або з інших поважних причин.

Нотаріус, посадова особа органу місцевого самоврядування, засвідчуючи справжність підпису, не посвідчують факти, викладені у документі, а лише підтверджують, що підпис зроблено певною особою.

Стаття 79. Засвідчення вірності перекладу

Нотаріус засвідчує вірність перекладу документа з однієї мови на іншу, якщо він знає відповідні мови.

Якщо нотаріус не знає відповідних мов, переклад документа може бути зроблено перекладачем, справжність підпису якого засвідчує нотаріус.

ГЛАВА 12. ПОСВІДЧЕННЯ ФАКТІВ

Стаття 80. Посвідчення факту, що громадянин є живим

Нотаріус на прохання громадянина посвідчує факт, що громадянин є живим.

Посвідчення факту, що неповнолітній є живим, провадиться на прохання його законних представників (батьків, усиновителів, опікуна або піклувальника).

На підтвердження зазначеної обставини нотаріус видає заінтересованим особам свідоцтво.

Стаття 81. Посвідчення факту перебування громадянина в певному місці

Нотаріус на прохання громадянина посвідчує факт перебування його в певному місці.

Посвідчення факту перебування в певному місці неповнолітнього провадиться на прохання його законних представників (батьків, усиновителів, опікуна або піклувальника).

На підтвердження зазначеної обставини нотаріус видає заінтересованим особам свідоцтво.

Стаття 82. Посвідчення тотожності громадянина з особою, зображеною на фотокартці

Нотаріус на прохання громадянина посвідчує його тотожність з особою, зображеною на поданій громадянином фотокартці.

На підтвердження зазначеної обставини нотаріус видає цьому громадянинові свідоцтво.

Стаття 83. Посвідчення часу пред'явлення документа

Нотаріус посвідчує час пред'явлення йому документа. На підтвердження цієї обставини нотаріус робить посвідчувальний напис на документі з зазначенням особи, що його пред'явила.

Стаття 84. Передача заяв громадян, підприємств, установ та організацій

Нотаріус передає заяви громадян, підприємств, установ та організацій іншим громадянам, підприємствам, установам і організаціям, якщо вони не суперечать закону та не містять відомостей, що по-

рочать честь і гідність людини. Заяви передаються поштою із зворотним повідомленням або особисто адресатам під розписку. Заяви можуть передаватися також з використанням технічних засобів.

На прохання особи, що подала заяву, їй видається свідоцтво про передачу заяви.

ГЛАВА 13. ПРИЙНЯТТЯ В ДЕПОЗИТ ГРОШОВИХ СУМ І ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Стаття 85. Прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів

Нотаріус у передбачених законодавством України випадках приймає від боржника в депозит грошові суми і цінні папери для передачі їх кредитору.

Про надходження грошових сум і цінних паперів нотаріус повідомляє кредитора і на його вимогу видає йому грошові суми і цінні папери.

Прийняття нотаріусом грошових сум і цінних паперів провадиться за місцем виконання зобов'язання.

Стаття 86. Повернення прийнятих у депозит грошових сум і цінних паперів

Повернення грошових сум і цінних паперів особі, яка внесла їх у депозит (дебітору), допускається лише за письмовою згодою на те особи, на користь якої було зроблено внесок (кредитора), або за рішенням суду.

ГЛАВА 14. ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧИХ НАПИСІВ

Стаття 87. Стягнення грошових сум або витребування майна за виконавчим написом

Для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість.

Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 88. Умови вчинення виконавчих написів

Нотаріус вчиняє виконавчі написи, якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем та за умови, що з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями — не більше одного року.

Якщо для вимоги, за якою видається виконавчий напис, законом встановлено інший строк давності, виконавчий напис видається у межах цього строку.

Стаття 89. Зміст виконавчого напису

У виконавчому написі повинні зазначатися:

дата (рік, місяць, число) його вчинення, посада, прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, який вчинив виконавчий напис;

найменування та адреса стягувача;

найменування, адреса, дата і місце народження боржника, місце роботи (для громадян), номери рахунків в установах банків (для юридичних осіб);

строк, за який провадиться стягнення;

суми, що підлягають стягненню, або предмети, які підлягають витребуванню, в тому числі пеня, проценти, якщо такі належать до стягнення;

розмір плати, сума державного мита, сплачуваного стягувачем, або мита, яке підлягає стягненню з боржника;

номер, за яким виконавчий напис зареєстровано;

дата набрання юридичної сили;

строк пред'явлення виконавчого напису до виконання.

Виконавчий напис скріплюється підписом і печаткою нотаріуса.

Стаття 90. Порядок стягнення за виконавчим написом

Стягнення за виконавчим написом провадиться в порядку, встановленому Законом України "Про виконавче провадження".

Стаття 91. Строк пред'явлення виконавчого напису

Виконавчий напис може бути пред'явлено до примусового виконання протягом одного року з моменту його вчинення.

Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого напису здійснюється відповідно до Закону України "Про виконавче провадження".

ГЛАВА 15. ВЧИНЕННЯ ПРОТЕСТІВ ВЕКСЕЛІВ, ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ЧЕКІВ ДО ПЛАТЕЖУ І ПОСВІДЧЕННЯ НЕОПЛАТИ ЧЕКІВ

Стаття 92. Вчинення протестів векселів

Протест векселів про неоплату, неакцепт або недатування акцепту провадиться нотаріусами відповідно до законодавства України про переказний і простий вексель.

У разі пред'явлення нотаріусу для вчинення протесту векселя, щодо якого постановлено судом ухвалу про заборону будь-яких операцій за ним, нотаріус зобов'язаний повідомити відповідний суд про пред'явлення такого векселя для вчинення протесту.

Стаття 93. Прийняття чеків для пред'явлення до платежу і посвідчення неоплати чеків

Нотаріуси за місцезнаходженням платника приймають для пред'явлення до платежу чеки, подані після закінчення десяти днів, а іноземні чеки — після закінчення шести місяців з дня видачі чека, але не пізніше 12-ої години наступного після цього строку дня.

У разі неоплати чека нотаріус посвідчує неоплату шляхом напису на ньому за встановленою формою і робить про це відмітку в реєстрі. Одночасно з написом на чеку нотаріус надсилає повідомлення чекодавцеві про неоплату його чека банком і вчинення напису на чеку.

На прохання чекодержателя нотаріус у разі неоплати чека вчиняє виконавчий напис.

ГЛАВА 16. ВЧИНЕННЯ МОРСЬКИХ ПРОТЕСТІВ

Стаття 94. Заява про морський протест

Нотаріус приймає заяву капітана судна про морський протест, якщо в період плавання або стоянки судна мала місце подія, що може стати підставою для пред'явлення до судновласника майнових вимог.

Заява про морський протест має бути подана нотаріусу в порту України в строки, встановлені чинним законодавством України.

На підтвердження обставин, викладених у заяві про морський протест, нотаріусу в межах строків, установлених чинним законодавством, повинно бути подано на огляд судновий журнал і засвідчену капітаном виписку з суднового журналу.

Стаття 95. Складання акта про морський протест

Нотаріус на підставі заяви капітана, даних суднового журналу, а також опиту самого капітана і, по можливості, не менше чотирьох свідків з числа членів суднової команди, в тому числі двох, що належать до осіб командного складу, складає акт про морський протест і засвідчує його своїм підписом і печаткою. Примірник акта видається капітанові або уповноваженій ним особі.

ГЛАВА 17. ПРИЙНЯТТЯ ДОКУМЕНТІВ НА ЗБЕРІГАННЯ

Стаття 96. Зберігання документів нотаріусами

Нотаріуси приймають на зберігання документи за описом. Один примірник опису залишається у нотаріуса, а другий — видається особі, яка здала документи на зберігання.

На прохання особи нотаріус може прийняти документи без опису, якщо вони належним чином упаковані в присутності нотаріуса. Упаковка повинна бути скріплена печаткою нотаріуса, його підписом і підписом особи, яка здала документи на зберігання.

Особі, яка здала документи на зберігання, видається свідоцтво за встановленою формою.

Стаття 97. Повернення прийнятих на зберігання документів

Прийняті на зберігання документи повертаються на вимогу особи, яка здала їх на зберігання, або на вимогу уповноваженої нею особи при пред'явленні свідоцтва і примірника опису чи за рішенням суду.

РОЗДІЛ IV

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ

Стаття 98. Застосування іноземного права

Нотаріуси відповідно до законодавства України, міжнародних договорів застосовують норми іноземного права.

Нотаріуси приймають документи, складені відповідно до вимог іноземного права, а також вчиняють посвідчувальні написи за формою, передбаченою іноземним законодавством, якщо це не суперечить законодавству України.

Стаття 99. Застосування права при охороні спадкового майна та при видачі свідоцтва про право на спадщину

Дії, пов'язані з охороною майна, що залишилося після смерті іноземного громадянина на території України, або майна, яке належить одержати іноземному громадянину після смерті громадянина України, а також з видачею свідоцтва про право на спадщину щодо такого майна, здійснюються відповідно до законодавства України.

Стаття 100. Прийняття нотаріусами документів, складених за кордоном

Документи, які складено за кордоном з участю іноземних властей або які від них виходять, приймаються нотаріусами за умови їх легалізації органами Міністерства закордонних справ України.

Без легалізації такі документи приймаються нотаріусами у тих випадках, коли це передбачено законодавством України, міжнародними договорами, в яких бере участь Україна.

Стаття 101. Зносини нотаріусів з іноземними органами юстиції

Порядок зносин нотаріусів з іноземними органами юстиції визначається законодавством України, міжнародними договорами.

Стаття 102. Забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав

Нотаріуси забезпечують докази, необхідні для ведення справ в органах іноземних держав.

Дії для забезпечення доказів провадяться відповідно до цивільного процесуального законодавства України.

Стаття 103. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором встановлено інші правила про нотаріальні дії, ніж ті, що їх містить законодавство України, то при вчиненні нотаріальних дій застосовуються правила міжнародного договору.

Якщо міжнародний договір відносить до компетенції нотаріусів вчинення нотаріальної дії, не передбаченої законодавством України, нотаріуси вчиняють цю нотаріальну дію в порядку, встановлюваному Міністерством юстиції України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

2. Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р. № 20/5 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 10. — С. 315. — Ст. 639.

3. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 22.12.2010 р. № 3253/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 270. — Ст. 62.

4. Про затвердження Програми стажування громадян України в державних нотаріальних конторах або у приватних нотаріусів : наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 р. № 1812/5 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 4. — С. 45. — Ст. 69.

5. Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в Україні: наказ Міністерства юстиції України від 24.12.2010 р. — № 3290/5. // Офіційний вісник України. — 2011. — № 1. — С. 290. — Ст. 84.

6. Про затвердження Положення про державний нотаріальний архів : наказ Міністерства юстиції України від 18.05.2009 р. № 870/5 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 39. — С. 102. — Ст. 1331.

7. Про затвердження Положення про порядок вчинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України від 27 грудня 2004 року. — № 142/5/310.

8. Про затвердження Положення про Консульський статут України: Указ Президента України від 2 квітня 1994 року № 474/2002.

9. Про затвердження Положення про консульський збір України: Наказ Міністерства закордонних справ України від 13.12.2005 року № 222.

10. Баранкова В. Перспективи реформування нотаріату України: організаційний та процесуальний аспекти // Мала енциклопедія нотаріуса, науково-практичний журнал. — 2009. — № 4 (46). — С. 10-15.

11. Бесчасний В.М. Нотаріат в Україні: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, викладачів юридичних навчальних закладів. Рекомендовано МОН / За ред. В.М. Бесчасного. — К., 2008. — 494 с.

12. Бойцова В.В., Бойцова Л.В. Нотариат Нидерландов: сравнительный анализ // Нотариус. — 1999. — № 2. — С. 85-86.

13. Вольман И.С. Нотариат: очерк организации современного Западно-Европейского нотариата // Вестник права. — 1915. — № 30. — С. 873-874.

14. Гулєвська Г. Ю. Організаційно-правові аспекти державного регулювання нотаріальної діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ганна Юріївна Гулєвська. — Ірпінь, 2004. — 205 с.

15. Дякович М.М. Нотаріальне право України: Навч. посіб. — К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. — 686 с.

16. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; відп. ред. Я.М. Шевченко. — К. : Ін Юре, 2009. — 952 с.

17. Єрух А.М. Довідник нотаріуса. Загальні питання вчинення нотаріальних дій / Відп. ред. С.Р. Станік. — 2002. — 190 с.

18. Єфіменко Л. // Реформа нотаріату — виклики сьогодення // Право України — 2008. — № 8. — С. 110-114.

19. Жеффре А. Нотаріат у світі загальносвітових глобальних процесів // Нотаріат для вас. — 2002. — № 7-8. — С. 10-12.

20. Зайцева Т.И., Медведев И.Г. Нотариальная практика: ответы на вопросы. Выпуск 3. — М. : Инфотропик, 2011. — 400 с.

21. Зразки нотаріальних документів: Свідоцтва, договори, заповіти, доручення. Нормативні документи / Авт.-упоряд. Т.О. Лісничa, С.В. Слінько. — 2-е вид., перероб. і допов. — Х., 2000. — 415 с.

22. Ільєва Н.В. // «Аналіз Закону України «Про нотаріат»: очікувані зміни» — Збірник наукових статей студентів, аспірантів та здобувачів економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова. — Т. 8. — Одеса, 2009. — С. 62-65.

23. Ільєва Н.В. Деякі проблемні аспекти щодо правового статусу нотаріусів / Н.В. Ільєва // Проблеми національної державності : матер. міжнар. наук. конф. пам'яті доктора юридичних наук, професора Л.М. Стрельцова. — Одеса : Астропринт, 2010. — С. 96-99.

24. Ільєва Н.В. Историко-правовой аспект органов нотариата в Украине / Н.В. Ільєва // «Становлення, функціонування та розвиток правових систем сучасності : проблеми науки і практики», присвяченої 145 річниці створення ОНУ імені І.І. Мечникова : матер. між нар. наук.-практ. конф. — Одеса : Астропринт, 2010. — С. 82-85.

25. Ільєва Н.В. Нотаріальна діяльність в Україні: адміністративно-правові засади. — Монографія. — Одеса. — Фенікс. — 2011. — 176 с.

26. Ільєва Н.В. Державний контроль за органами нотаріату в зарубіжних країнах / Н.В. Ільєва // Генезис публічного права : від становлення до сучасності : зб. наук. пр. / за ред. С.В. Ківалова, В.О. Тулякова, О.В. Козаченка. — Миколаїв : Іліон, 2010. — С. 266-267.

27. Ільєва Н.В. Нотаріальна діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання / Н.В. Ільєва // Право і безпека. — 2010. — № 3 (35). — С. 95-98.

28. Ільєва Н.В. Основні напрямки розвитку правового регулювання нотаріальної діяльності в Україні/ Н.В. Ільєва // Право і безпека. — 2011. — № 3 (39). — С. 56-62.

29. Ільєва Н.В. Особливості адміністративно-правового регулювання відносин у сфері управління нотаріатом / Н.В. Ільєва // Право і безпека. — 2010. — № 4 (36). — С. 97-101.

30. Ільєва Н.В. Порівняльно-правовий аналіз діяльності органів нотаріату в Україні та Словакії / Н.В. Ільєва // 65 наукова конференція професорсько-викладацького складу і наукових працівників ОНУ імені І.І. Мечникова : матер. конф. — Одеса : Астропринт, 2010. — С. 151-153.

31. Ільєва Н.В. Правове регулювання нотаріальної діяльності в Україні: адміністративно-правові засади: дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ільєва Наталія Василівна. — Харків, 2011. — 196 с.

32. Ільєва Н.В. Правове регулювання організації нотаріальної діяльності в Україні/ Н.В. Ільєва // Південноукраїнський правничий

часопис Одеського юридичного інституту ХНУВС : зб. наук. пр. — Одеса: 2011. — № 2. — С. 50-60.

33. Ільєва Н.В. Становлення нотаріальної діяльності в Україні / Н.В. Ільєва // Центральноукраїнський правничий часопис Кіровоградського юридичного інституту ХНУВС : зб. наук. пр. — Кіровоград : КірЮІ ХНУВС, 2011. — № 1. — С. 54-58.

34. Ільєва Н.В. Щодо визначення правового статусу нотаріату в Україні / Н.В. Ільєва // Форум права. — 2010. — № 3. — С. 152-156 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10invnvu.pdf.

35. Карнарук Н.В. Державний контроль за нотаріальною діяльністю в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Карнарук Наталія Віленівна. — Ірпінь, 2007. — 186 с.

36. Комаров В.В., Баранкова В.В. Нотаріат та нотаріальний процес: Підручник — Харків, 2006. — 320 с.

37. Круковес Н. Перспективи розвитку законодавства про нотаріат: погляди не завжди збігаються // Юридичний вісник України. — 2003. — № 31. — С. 7-8.

38. Лауріні Д. Чи є в нотаріату майбутнє в Євросоюзі? // Нотаріат для Вас. — 2002. — № 11. — С. 21-22.

39. Линицкий А.М. Нотариат советских республик: Кн.1. Харьков, 1927. — 340 с.

40. Ляпидевский Н.П. История нотариата. М., 1875. — Ч. 1. — 256 с.

41. Марценишин Д. Нотаріальне оформлення операцій з нерухомістю // Пенсійний кур'єр. — 2005. — 11 лютого (№ 6). — С. 10.

42. Медвідь Ф., Усенко В., Медвідь Я. — Нотаріальний процес в Україні. — К. : Атіка, 2006. — 324 с.

43. Нотариат и нотариальная деятельность // Учебное пособие для курсов повышения квалификации нотариусов под редакцией профессора В.В. Яркова и доцента Н.Ю. Рассказовой. — М. : Волтерс Клувер, 2009 — 320 с.

44. Оніщук М. // Українська юстиція: проблеми і пріоритети діяльності на шляху до правової держави // Право України — 2008. — № 11. — С. 4-9.

45. Павлов А.А. Нотариат в Украине. — Харьков, 1926. — 314 с.

46. Радзиевская Л.К., Пасичник С.Г. Нотариат в Украине. Учебное пособие. — К. : Юринком Интер, 2002. — 528 с.

47. Саєнко О. Реалізація права власності на землю: окремі проблеми нотаріату // Право України. — 2003. — № 5. — С. 94-96.

48. Сидоров І. Деякі питання вчинення нотаріусами виконавчих написів на опротестованих векселях // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 11. — С. 35-37.

49. Сміян Л.С. Нотаріат в Україні. Загальна частина: підручник // Сміян Л.С., Хоменко П.Г., Нікітін Ю.В. — К.: КНТ, 2009. — 632 с.

50. Федорова К. І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / К. І. Федорова. — К., 2008. — 18 с.

51. Фурса С.Я. Теоретичні основи нотаріального процесу в Україні : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.03 / Фурса Світлана Ярославівна. — К., 2003. — 426 с.

52. Черниш В.М. Цивільно-правові засади розвитку нотаріату в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Черниш Володимир Миколайович. — К., 2003. — 199 с.

53. Юдельсон К.С. Советский нотариат. — М., 1959. — 370 с.

54. Юшкова Е.Ю. Судебная практика по вопросам нотариальной деятельности (2004—2009). — М. : Инфотропик, 2010. — 504 с.

55. Ясінська Л.Е. Становлення та розвиток інституту нотаріату в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ясінська Ліліана Едуардівна. — Л., 2005. — 210 с.

Навчальне видання

Ільєва Наталія Василівна

Нотаріат в Україні

Навчально-методичний посібник
для студентів економіко-правового факультету

Видано в авторській редакції

Підп. до друку 05.09.2011. Формат 60х84/8.
Гарн. Таймс. Тираж 25 прим.

Редакційно-видавничий Центр
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова,
65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12, Україна
Тел.: (048) 723 28 39